

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Utvecklingssamtal

– Ett bra forum för samverkan mellan föräldrar och lärare?

Annika Eljert och Ann Svensson

”Inriktning/specialisering/LAU370”

Handledare: Paula Berntsson

Examinator: Jan Strid

Rapportnummer: HT07-2480-04

GÖTEBORGS UNIVERSITET

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: Utvecklingssamtal – Ett bra forum för samverkan mellan föräldrar och lärare?

Författare: Annika Eljert och Ann Svensson

Termin och år: HT 2007

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Paula Berntsson

Examinator: Jan Strid

Rapportnummer: HT07-2480-04

Nyckelord: Utvecklingssamtal, föräldrasamverkan, samtalsmetodik, planering, dialog

Sammanfattning:

Syfte

Vårt syfte med det här examensarbetet är att ta reda på om lärare anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för att främja föräldrasamverkan. Vi har även undersökt hur informationen som föräldrarna ger på utvecklingssamtalet används av läraren i dennes verksamhet.

Metod

Vi har genomfört åtta kvalitativa intervjuer med lärare. Dessa lärare har varit yrkesverksamma olika länge på tre olika skolor.

Material

Till vår intervjustudie har vi anknutit litteratur där forskning riktar in sig på föräldrasamverkan och utvecklingssamtal.

Resultat

De flesta lärare som vi har intervjuat anser att utvecklingssamtal är ett bra forum för föräldrasamverkan men å andra sidan var alla lärarna överens om att utvecklingssamtalet i första hand ska fokusera på elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Resultatet visar också att lärarna som varit yrkesverksamma en längre tid har en mer avspänd inställning till föräldrasamverkan på utvecklingssamtalet än de som inte varit yrkesverksamma lika länge.

Betydelse för läraryrket

Då varje samtal är unikt kan vi inte göra en generalisering av om ett utvecklingssamtal är ett bra forum för föräldrasamverkan men utifrån vårt resultat har vi kommit fram till att det inte finns några givna mallar för hur ett utvecklingssamtal ska gå till. Det är viktigt att anpassa utvecklingssamtalet till situationen. Vårt resultat visar på olika alternativ som härvid kan vara av intresse för lärare.

Innehållsförteckning

1. INLEDNING	4
1.1 BAKGRUND	4
1.2 SYFTE, PROBLEMFÖRMULERING OCH FRÅGESTÄLLNINGAR	5
1.3 DEFINITIONER	5
1.4 DISPOSITION.....	6
2. TEORETISK ANKNYTNING	7
2.1 SYFTET MED UTVECKLINGSSAMTAL.....	7
2.2 FÖRÄLDRARNAS DELAKTIGHET I UTVECKLINGSSAMTALET.....	8
2.3 FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT FRÄMJA FÖRÄLDRASAMVERKAN	10
2.3.1 <i>Samtalsmetodik</i>	10
2.3.2 <i>Betydelsen av tid och plats</i>	11
2.3.3 <i>Hur föräldrarnas kunskap används</i>	12
3. METOD	13
3.1 VAL AV UNDERSÖKNINGSMETOD	13
3.2 TILLVÄGAGÅNGSSÄTT	14
3.3 ETISKA PRINCIPER	15
3.4 URVAL	15
3.5 RELIABILITET OCH VALIDITET	16
3.6 KÄLLKRITISK DISKUSSION	16
4. RESULTATREDOVISNING	18
4.1 VAD ANSER LÄRARNAS ÄR UTVECKLINGSSAMTALET SYFTE OCH VILKA FÖRVÄNTNINGAR HAR DE PÅ SAMTALET?.....	18
4.2 UTVECKLINGSSAMTALET UTFORMNING OCH PLANERING	20
4.2.1 <i>Planering inför utvecklingssamtalet</i>	20
4.2.2 <i>Rummets betydelse för utvecklingssamtalet, samt betydelsen av placeringen av personerna</i>	21
4.2.3 <i>Bemötande</i>	22
4.2.4 <i>Samtalsmetodik</i>	23
4.3 HUR ANVÄNDS INFORMATION SOM FÖRÄLDRAR DELGER UNDER SAMTALET I VERKSAMHETEN?	24
4.4 HUR MEDVETANDEGÖRS FÖRÄLDRAR OM SKOLANS KURSPLANER OCH MÅL?	25
4.5 ANSER LÄRARNAS ATT UTVECKLINGSSAMTALET ÄR ETT BRA FORUM FÖR FÖRÄLDRASAMVERKAN?.....	26
4.6 RÅD AV ERFARNA LÄRARE INFÖR VÅRA KOMMANDE SAMTAL	27
5. SLUTDISKUSSION	29
5.1 REFLEKTIONER	29
5.2 KONSEKVENSER AV VÅRT RESULTAT FÖR LÄRARYRKET	31
5.3 VÅRA SLUTSATSER.....	32
5.4 FORTSATT FORSKNING	33
REFERENSLISTA	34
LITTERATUR:	34
INTERVJUER:.....	35
BILAGA 1: INTERVJUFRÅGOR	36

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Under vår lärarutbildning har vi läst 40 poäng social och kognitiv utbildning för barn, unga och vuxna, där det bland annat ingick ett kortare avsnitt som handlade om utvecklingssamtal. Vi har också båda varit med under ett antal utvecklingssamtal både som lärarstudenter men framförallt som föräldrar. Dessa utvecklingssamtal har genomförts på varierade sätt, en del av samtalen har varit som informationscentraler, där kommunikationen har varit enkelriktad från lärarna med tanke på elevens kunskaps- och sociala utveckling samt rörande aktuella studiebesök där föräldrars hjälp efterfrågas till exempel hjälp med körning. Andra samtal har varit intressanta och utvecklande där kommunikationen har skett på likvärdig grund där alla har fått möjlighet att göra sin röst hörd dessa samtal har varit framåtsyftande med tanke på elevens utveckling. Vår erfarenhet är dock att det saknas utrymme och tid för en dialog mellan läraren och föräldrarna.

I denna uppsats ska vi undersöka vilka möjligheter det finns att utforma ett utvecklingssamtal där alla medverkande parter ges utrymme att vara delaktiga. Med alla parter menas genomgående i denna uppsats vårdnadshavare, elev samt lärare. Framst fokuserar vi i vår undersökning på vilka möjligheter till föräldrasamverkan det finns i utvecklingssamtalet. Enligt styrdokumentet ska föräldrasamverkan främjas i skolan (Se till exempel Lpo94 Utbildningsdepartementet 1994:7).

Styrdokumentet uttrycker olika direktiv och ramar både om utvecklingssamtal och om föräldrasamverkan. I skollagen (1 kap 2 §) sägs till exempel att skolan i samarbete med hemmen ska främja elevernas ”harmoniska utveckling till ansvars-kännande människor och samhällsmedlemmar”. I grundskoleförordningen kap 7 paragraf 2 framhålls både att läraren ska informera och att föräldrarna ska samverka.

Läraren skall fortlöpande informera eleven och elevens vårdnadshavare om elevens skolgång. Minst en gång varje termin skall läraren, eleven och elevens vårdnadshavare samtala om hur elevens kunskapsutveckling och sociala utveckling bäst kan stödjas (utvecklingssamtal). Vid utvecklingssamtalet skall läraren i en framåtsyftande individuell utvecklingsplan skriftligt sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna. Utvecklingsplanen kan även innehålla överenskommelser mellan lärare, elev och vårdnadshavare. Informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna (Grundskoleförordningen kapitel 7:2 §).

Det står även i Lpo 94 (Utbildningsdepartementet 1994:1-9), läroplanen, att man ska ha utvecklingssamtal i skolan som skall vara framåtsträvande och syfta till att öka elevernas kunskaps- och sociala utveckling. I läroplanen anges även ramar som skolan skall utgå ifrån. Här anges vilka rättigheter och skyldigheter elever och vårdnadshavare har. Likaså står det att skolan skall vara ett stöd för föräldrarna i deras ansvar för fostran och utveckling av sina barn. Det står också att om skolutveckling skall ske måste det finnas ett samarbete mellan personalgruppen i skolan och hemmet. Det är skolans regelverk som ska ligga till grund för detta samarbete. Syftet med dessa regler är att åstadkomma de bästa villkoren i elevernas kunskapsutvecklande process. I läroplanen står det också att utvecklingssamtal är en metod

för att främja samarbetet mellan hemmet och skolans personal (Utbildningsdepartementet 1994:1-9).

Vidare ska läraren enligt Skolverket (2005:10) sammanställa all information om ”elevens utveckling och lärande” (Ibid.:10) med ett objektivt skriftligt språk samt inför ett utvecklingssamtal ”ge elev och vårdnadshavare möjlighet att förbereda sig inför utvecklingssamtalet” (Ibid.:10). Detta i syfte att ”skapa förutsättningar för att utvecklingssamtalet är ett möte där elev, vårdnadshavare och lärare ses som jämlika parter” (Ibid.:10). Utvecklingssamtalet ska enligt Skolverket ge ”skolan möjlighet att samlat se över och analysera sin verksamhet och synliggöra vilka behov av utveckling som finns på såväl grupp-, som skolnivå” (Ibid.:10).

1.2 Syfte, problemformulering och frågeställningar

I Lpo 94 står det att ”läraren skall samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling” (1994:7) samt att ”alla som arbetar i skolan skall samarbeta med elevernas vårdnadshavare så att man tillsammans kan utveckla innehåll och verksamhet” (Ibid.:7).

Vårt huvudsakliga syfte med denna undersökning är att ta reda på om läraren anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för att främja föräldrasamverkan. Vi vill dessutom undersöka hur läraren använder den information som föräldrarna ger på utvecklingssamtalet i sin verksamhet. Vi har valt att avgränsa vår undersökning till lärare från år 0 till år 9.

Våra frågeställningar är:

- 📖 Vad anser lärare vara syftet med ett utvecklingssamtal?
- 📖 Vilka möjligheter till föräldrasamverkan finns det i ett utvecklingssamtal?
- 📖 Hur kan ett utvecklingssamtal utformas för att främja föräldrasamverkan?
- 📖 Hur använder lärare föräldrarnas information om barnen i sin undervisning/verksamhet?

1.3 Definitioner

Enligt Nationalencyklopedin är utvecklingssamtal

...ett samtal om hur en elev utvecklas i grundskolan. Samtalet hålls mellan eleven, föräldrarna eller någon annan vårdnadshavare och klassläraren. Man har också utvecklingssamtal mellan en anställd och chefen på en arbetsplats där man diskuterar hur jobbet fungerar.

Utvecklingssamtal i skolan ska hållas minst en gång per termin med varje elev. Eleven berättar hur hon eller han tycker att det går i skolan, och läraren och vårdnadshavarna får också säga vad de tycker. I utvecklingssamtalet tar man upp hur skolarbetet fungerar, om eleven trivs och har kompisar, hur han eller hon betar sig i skolan med mera.

Vid utvecklingssamtalet bestämmer man tillsammans vilka mål eleven ska uppnå och skriver ner dem i en *individuell utvecklingsplan*, IUP. Där står det vad eleven har ansvar för och vilken hjälp eleven behöver för att nå målen. Alla elever ska enligt lagen ha en egen utvecklingsplan.

Om en elev har stort behov av särskilt stöd skriver man ett särskilt *åtgärdsprogram*. Där anger man mycket noga vad eleven ska göra och vilken hjälp hon eller han ska få (Nationalencyklopedin www.ne.se).

Begreppet utvecklingssamtal har vi valt att definiera såsom ovan då vi anser att det är ett samtal som sker mellan tre likvärdiga parter med eleven i centrum.

Andersson (2004:38) påpekar att i Lpo 94 används begreppen samverkan och samarbete för att ”betona vikten av att de vuxna som finns runt eleven samarbetar eller samverkar kring barnet. Begreppen används synonymt när det gäller att beskriva kontakten med föräldrarna”.

När vi använder oss utav begreppet föräldrasamverkan avser vi den kunskap och information om barnet som föräldrarna ger läraren i ett framåtsträvande och jämbördigt samtal. Det kan vara information om fritidsintressen eller saker som föräldrarna uppfattar att barnet har svårigheter med. Alltså ett samtal där föräldrar, lärare samt elev gemensamt och målmedvetet strävar mot elevens fortsatta utveckling både kunskapsmässigt och socialt. Man ser att det kommer mycket viktig information från föräldrarna och det är viktigt att inte bara läraren är den som framför sin information under utvecklingssamtalet.

1.4 Disposition

I uppsatsens inledning presenteras vårt syfte med uppsatsen, dess problemformulering samt utbildningsvetenskapliga relevans. Vi redogör också för vad styrdokumentet säger om utvecklingssamtal och föräldrasamverkan. Vi redovisar även hur vi använder dessa begrepp. Därefter presenterar vi vår teoretiska anknytning. Vi redogör för den litteratur som vi läst om utvecklingssamtal och föräldrasamverkan och i resultatredovisningen sammankopplar vi detta med våra intervjuer då vi analyserar dessa. I vår slutdiskussion reflekterar vi över vårt resultat och vi tar även upp vilken relevans vår undersökning har för läraryrket.

2. Teoretisk anknytning

Eftersom vårt syfte är att undersöka om utvecklingssamtalet är ett bra forum för att främja föräldrasamverkan, redogör vi i vår teoretiska anknytning för forskning om olika aspekter på vad ett utvecklingssamtal är. Vi redovisar även forskning som belyser dels föräldrars roll i utvecklingssamtalet dels olika förutsättningar att främja föräldrars delaktighet. Eftersom utvecklingssamtalet är en kommunikation mellan olika parter redogör vi även för hur man inom forskning förklarar hur kommunikation kan ske.

2.1 Syftet med utvecklingssamtal

Meningen med utvecklingssamtalet är enligt Skolverket (2001: 2-3) att såväl lärare, föräldrar och barn ska se barnens kunskaps- och sociala utveckling. De anser också att läraren i utvecklingssamtalet, skall utgå ifrån eleven och hans/hennes starka sidor. Skolverket framhåller även betydelsen av ett samarbete mellan hem och skola. Detta samarbete är enligt dem helt nödvändigt för framgångsrika studier och elevers sociala utveckling. Likaså anser de att utvecklingssamtalet skall bygga på både ömsesidighet och förtroende mellan föräldrar och lärare och att det är naturligt att föräldrarna tar plats i samtalet.

På liknande sätt framhåller Buckhöj- Lago (2000:14-15), som är lärare och forskare, utifrån såväl egna erfarenheter från läraryrket som forskning, att ett utvecklingssamtal inte bara är ett informationsmöte där läraren ger information utan att det också syftar till att främja elevers kunskapsmässiga och sociala utveckling. Enligt henne är det viktigt att samtalet bygger på ömsesidighet mellan lärare och föräldrar.

Oldbring, som studerat hur utvecklingssamtalet upplevs av de deltagande parterna, eleven, föräldrar och lärare, fortsätter i samma anda. Hon beskriver hur ”utvecklingssamtalet är tänkt att vara ett samtal mellan jämbördiga parter” (Oldbring 2001:14). Detta är också Skolverkets uppfattning. I sina direktiv utvidgar de detta ytterligare och skriver att ”elevens fortsatta lärande” ska främjas genom att man under samtalet diskuterar ”vad var och en kan bidra med och ta ansvar för” (Skolverket 2005:10). Även professor Ahlberg (2001:94) påpekar vikten av att alla som deltagit i samtalet har ansvar för elevens fortsatta utveckling i de beslut som framkommit i samtalet.

Skolverket (1995:4-6) ger direktiv för hur ett utvecklingssamtal ska kunna förberedas och genomföras för att samtalet ska kunna bli något positivt återkommande under skoltiden. De menar att samtalet ska vara väl förberett och att de som är med förväntas därför vara förberedda på vad som ska hända, vara jämbördiga deltagare. Detta för att på bästa möjliga sätt stödja elevens fortsatta utveckling. Samtalet avslutas med gemensamma åtaganden där de som deltagit ansvarar för att dessa åtföljs precis så som Ahlberg (2001:94) ovan påpekar.

Som ovan nämndes anser Skolverket (2001:3) även att läraren i utvecklingssamtalet ska utgå från elevens starka sidor. Buckhöj- Lago (2000:54) menar att det är viktigt att eleven inte själv blir bärare av sina eventuella misslyckanden. Även skolan har ansvar att eleven når målen. Därför är det viktigt att se eleven i ett helhetsperspektiv där alla ska ha möjlighet att utvecklas ytterligare. Denna utveckling kan handla om arbetslagets arbetsfördelning, skolans

resurser och dess fördelning och givetvis valet av undervisningsmetoder. Eftersom eleven påverkas av dessa yttre faktorer såsom vilken grupp eller vilken verksamhet han/hon befinner sig i ska alltså fokus inte enbart ligga på eleven som individ utan även fokusera på hur gruppen eller verksamheten kan förändras för att utvecklingen ska bli framåtskridande.

Granath (2007:20-21) menar dock att utvecklingssamtalen sker på skolans villkor. Enligt hennes forskning är det eleven som individ som fokuseras i samtalet och det medför att det är eleven som måste förändra sitt beteende. Hon menar att då man i samtalet fokuserar på individnivå istället för utifrån ett grupperspektiv förläggs problemet hos individen. Beteendeproblemet som läraren anser att eleven har förändras genom att läraren ”lånar barnets röst” (ibid.:21) det vill säga att man övertalar barnet genom att förändra dess vilja så att den stämmer överens med vad läraren vill. Eftersom eleven själv ska ta ansvar över sitt lärande är det bra om de tycker som läraren. På detta vis påverkar läraren eleven till att förändra sitt beteende.

2.2 Föräldrarnas delaktighet i utvecklingssamtalet

Som tidigare framkommit ska föräldrar enligt styrdokument i utvecklingssamtalet informeras om sina barns utveckling i skolan. Enligt en undersökning som Karlsson gjort anser föräldrar som deltagit i hennes forskning bland annat att det är viktigt att de blir informerade om hur skolan fungerar. De menar att det inte är självklart att ha kunskap om vilka mål som eleverna skall uppnå de vet inte heller hur de skall göra för att klara dessa mål. Detta är inget självklart om man som förälder inte är insatt i skolans värld. Enligt Karlsson beror detta på att en del föräldrar inte har samma förväntningar som lärarna har på vad det är som ska diskuteras på ett utvecklingssamtal. Föräldrarna i Karlssons undersökning anser att samtalet är till för att få veta hur det går för deras barn i skolan så att de eventuellt kan hjälpa dem om det behövs. Lärarna i sin tur förväntar sig att föräldrarna är väl förberedda till detta viktiga samtal där elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling ska diskuteras (Karlsson 2006:27-29).

I utvecklingssamtalet ska dock föräldrarna inte bara informeras om skolan utan de ska också vara delaktiga. Enligt Skolverket (2001:10-11) visar internationell forskning på att föräldrarna är oerhört viktiga för hur deras barn lyckas i skolan. Lund, som skrivit i Skolverkets rapport, menar utifrån detta att föräldern är den viktigaste pedagogen. Samtidigt visar en utvärdering gjord av Örebro kommun (refererad i Skolverket 2001:10-11) att lärare och elever är delaktiga i läroprocessen som utvecklingssamtalet innebär, men det är inte alltid självklart att föräldrarna ses som delaktiga i den läroprocess som sker under samtalet.

Likaså visar en undersökning av Andersson (2004:211) att föräldrar och lärare inte har det lika värde som de enligt Andersson borde ha trots att de har olika roller i förhållande till barnet. I Anderssons undersökning framkommer att många föräldrar upplever att de är i underläge i förhållande till läraren. De känner att de själva blir behandlade som barn. De upplever också att de inte blir bemötta med den respekt de vill ha och uppger även att de anser att lärarna har mer makt än de själva. Föräldrarna menar att den som sitter inne med information har mer makt än den som inte vet något. Erfarenhetsmässigt skiljer det sig dock åt föräldrar emellan i detta hänseende. Eftersom de föräldrar som har ett större språkligt kapital upplever att de har mer att säga till om och de upplever också i högre grad än föräldrar med sämre språkligt kapital att de kan påverka sina barns skolgång.

Att som förälder vara i ett informationsunderläge gentemot läraren medför enligt en förälder i

Karlssons (2006:33) undersökning att utvecklingssamtalet inte blir en dialog mellan lärare och förälder utan att det istället blir ett rent informationsmöte där läraren förmedlar information om eleven. En annan förälder i undersökningen menar att det är viktigt att föräldern innan utvecklingssamtalet får mycket information om elevens utveckling. Föräldern menar att det är först då som utvecklingssamtalet utvecklas till ett samtal med en bra dialog istället för att enbart få information från läraren.

En förälder som Buckhöj- Lago intervjuat menar att hon förstår vikten av samarbetet med skolan, att delaktigheten är viktig. Samtidigt är hennes erfarenhet av samarbetet att trots att delaktigheten borde öka i takt med att barnen blir äldre, eftersom barnen då förväntas klara mer och mer själva, så minskar föräldrarnas insyn i skolans värld då istället. En del lärare i Buckhöj- Lagos undersökning skickar hem material innan utvecklingssamtalet som underlag för det kommande samtalet. Där beskriver läraren var eleven står både i sin kunskapsmässiga som i sin sociala utveckling. Eftersom utvecklingssamtalet många gånger är det enda tillfället där lärare och föräldrar samtalar är det enligt Buckhöj- Lago angeläget att det blir ett bra möte både innehållsmässigt och formmässigt. På så vis blir samtalet ett mer jämbördigt samtal mellan parterna, inte bara ett informationsmöte. Föräldern ovan menar att man borde hitta fler samarbetsformer än endast ett utvecklingssamtal per termin (Buckhöj- Lago 2000:50).

Andersson (2004: 15; 25) anser att lärare bör utnyttja föräldrars tankar, erfarenheter och önskemål för att förbättra samarbetet mellan hem och skola bättre än vad det görs idag. Hon anser vidare att då föräldrarnas kunskap inte används i verksamheten på något sätt medför detta att det inte blir något samarbete mellan hem och skola i praktiken.

Möjligheternas möte av Gunnel Oldbring är en relativt nygjord studie om utvecklingssamtal. I denna studie har Oldbring undersökt hur de tre medverkande parterna, läraren, eleven och föräldrarna upplever utvecklingssamtalet. Dessutom vill hon i sin undersökning hitta former för hur samtalen skall kunna utvecklas. Hennes resultat visar att alla parter har liknande förväntningar om hur de vill bli bemötta under utvecklingssamtalet då lyhördhet och respekt är något alla vill bli bemötta med. De flesta tycker att dessa samtal blir meningsfulla. En del föräldrar uppger dock att det känner sig som om att de hamnar i en elevsituation och att de därför upplever att de kommer i ett underläge på samtalet. Enligt Oldbring kan detta medföra att de känner sig osäkra och rädda. Å andra sidan fanns det också lärare som kände osäkerhet inför föräldrarna och utvecklingssamtalet då de menade att de inte hade fått tillräckligt med redskap efter sin utbildning för dessa möten. Eleverna däremot uppgav att de inte alls kände sig rädda utan de menade att de deltog på samtalet bara för att de måste (Oldbring 2001:181).

Om samarbete mellan föräldrar och lärare ska kunna utvecklas är skolan en viktig plattform. Detta refererar Oldbring från en offentlig utredning, *Stöd i föräldraskapet* (1997). Här menar de att det finns två möjliga forum för samarbete mellan skolan och föräldrarna: föräldramöte och utvecklingssamtal. I utredningen konstaterar de också att lärarna saknar utbildning om möten med föräldrarna, vilket kan leda till att lärarna känner sig otrygga inför att ha möten med föräldrarna (Oldbring 2001:17).

Fredriksson publicerade en avhandling 1983 som handlar om samarbete mellan förskolan och skolan. I denna avhandling framgår det att föräldrarna är intresserade av att vara delaktiga i sina barns aktiviteter men att det både i skolan och i förskolan har utvecklats en tradition där föräldrarnas erfarenheter och engagemang sällan efterfrågas. Föräldrar kan bara nås om man behandlar dem med respekt och får dem att känna att deras åsikter är välkomna menar Fredriksson i sin avhandling. Hon fortsätter med att "föräldrarna är experter på sina egna barn

och har därför alltid något viktigt att tillföra ett samarbete” (Flising, Fredriksson & Lund 1996:46). Denna avhandling som Fredriksson har skrivit har Flising, Fredriksson och Lund bland annat haft som underlag i sin bok *Föräldrakontakt – en bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott samarbete* (1996:45) där man skriver:

Föräldraengagemang är en hörnsten i vår demokrati. Det handlar om medborgarnas möjligheter att vara med och påverka och ta sitt ansvar. Låter inte samhället föräldrarna spela en aktiv roll kring det egna barnets utbildning och skolgång kan samhälle inte heller förvänta sig aktiva medborgare inom andra sektorer.

I en undersökning genomförd i tolv OECD-länder (refererad i *Samarbete med föräldrar i förskola och skola* 2007:2) konstateras att en av skolans viktigaste uppgifter är att ”hålla föräldrar informerade och involverade”(se ovan). Här ställer man sig frågan hur, snarare än om man skall få ett fungerande samarbete mellan skolan och föräldrar (med referensen som gjorts ovan).

En ny samarbetsväg som stadigt växer framåt är IT (informationsteknologi) där lärare och föräldrar kan kommunicera via e-post. Föräldrarna har även möjlighet att via skolans hemsida få reda på vad som händer på skolan. Gårdare och Stolpe (1997:67) menar att det växande IT- samhället skapar en ”levande dialog mellan hem och skola”(som gjorts ovan) då underlaget till utvecklingssamtalet ligger som individuella mappar på skolans hemsida där föräldrar, elever och lärare kan reflektera över det material som eleven åstadkommit (ibid.:66-67).

Precis som det står i Lpo 94 är det viktigt att målen är väl synliga för alla. ”Skolan skall klargöra för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och deras vårdnadshavare har.” Här skrivs också att det är en förutsättning om elever och föräldrar skall kunna ha inflytande och kunna påverka att skolan är tydlig i fråga om mål, och arbetsformer (Utbildningsdepartementet 1994:2).

2.3 Förutsättningar för att främja föräldrasamverkan

2.3.1 Samtalsmetodik

Förutsättningarna för ett bra samarbete med föräldrarna är enligt Karlsson (2006:29) större om föräldrarna informeras om vad ett utvecklingssamtal är och om hur det är tänkt att fungera. Eftersom det enligt Karlssons slutsatser är önskvärt att föräldrarna skall vara så delaktiga som möjligt i sina barns skolgång bör man enligt henne hitta olika kanaler för att nå olika föräldrar. Det går inte att tvinga någon lika lite som det går att hindra någon som vill delta mycket (ibid.:44).

Även samtalets utformning är viktigt för att föräldrarna ska ha möjlighet att känna sig delaktiga. Hofvendahl som i sin avhandling *Riskabla samtal - en analys av potentiella faror i skolans kvarts- och utvecklingssamtal* förespråkar bland annat att samtalen bör avslutas utan att initiera en samtalsförlängning (2006:165-168). Det finns enligt Hofvendahl olika uttryck som kan användas för att förbereda den andra parten på att samtalet håller på att avslutas och att det inte kommer att tas något initiativ till att förlänga samtalet. Genom att använda sig av dessa uttryck ges de andra möjlighet att ta upp det de vill fråga om eller fortsätta att diskutera om. Den andra parten kan även få möjlighet till att ta initiativ om att avsluta samtalet om de inte har mer att tillägga.

Samtalsmetodik är enligt Bakhtin, som är kulturfilosof och språk- och litteraturteoretiker, viktigt. Han menar att ett samtal ska ha fasta referensramar men ändå vara flexibelt. Detta bland annat för att samtalsdeltagarnas samtalstid ska kunna varieras. I samtalet finns enligt Bakhtin också hela tiden ett sammanhang där allt vi säger knyts samman i ett band av samtalslänkar som har yttre ramar (Bakhtin refererad i Dysthe 2003: 208; 213; 245).

Skolverket delar Bakhtins uppfattning om att samtalsmetodik är viktigt. De anser att det är viktigt att alla blivande lärare får grundläggande kunskaper i samtalsmetodik och att det också ska finnas möjligheter till fördjupning. En fördjupning där de grundläggande kunskaperna bearbetas utifrån flera olika perspektiv så att en helhetsbild om denna metods betydelse framkommer. Skolverket ser det som ett stort svek mot blivande lärare att de inte får tillräcklig utbildning i denna metod eftersom utvecklingssamtalet är viktigt för läroprocessen (Skolverket 2001:18).

Bakhtin menar att man utvecklas genom dialog. Den är livsviktig eftersom dialogen är grunden i allt lärande. Han menar att alla möten är dialog både det som sägs och inte sägs. Dialogen utvecklas om samtalsparterna inte är för heterogena eftersom den blir bättre om alla inte är eniga då han menar att alla har något att bidra med till samtalet. Därmed, fortsätter han, behöver fler komma till tals för att det ska bli ett bra samtal (Bakhtin refererad i Dysthe 2003: 208-210, 213).

2.3.2 Betydelsen av tid och plats

Tid och plats är oerhört viktigt då det gäller utvecklingssamtal konstaterar Oldbring (2001:160) i sin undersökning där ungefär en fjärdedel av föräldrarna ville att utvecklingssamtalet skulle vara på någon annan plats än på skolan. Samtidigt visar resultaten från Oldbrings undersökning att tidsaspekten det vill säga hur lång tid ett utvecklingssamtal skulle vara kunde skilja sig, men de flesta elever, föräldrar och lärare ansåg att de hade 30-60 minuter på sig. Flising (1996:131-132) poängterar vikten av tidsbegränsade samtal där man får pröva sig fram till hur lång tid som behövs, men överlag tycker hon att en halvtimme är lämpligt. Dock är det viktigt att alla parter i förväg vet hur långt samtalet är tänkt att vara. Därför anser Flising att det är bättre att boka in en ny tid då allt inte hänger med under samtalets bestämda tidsram.

För att föräldrarna ska ha möjlighet att påverka var utvecklingssamtalet ska äga rum skickar Buckhøj- Lago en förfrågan till föräldrarna var de vill vara. Detta gör hon eftersom hon anser att det är viktigt att alla känner sig bekväma under samtalet. Föräldrarna kan välja om de vill vara i klassrummet, i ett grupprum eller hemma hos sig. Hon säger att en del föräldrar känner sig som elever om de är i skolan och att det inte är bra för samtalet därför menar hon kan det bli ett bättre samtal i hemmet där föräldrar känner sig trygga. Hon tar också upp betydelsen av hur man sitter i förhållande till varandra, vilka stolar som används eller vid vilket bord man sitter (Buckhøj- Lago 2000:95). Platsens betydelse är också enligt Kimber (1993:44) något man bör ta i beaktande. Hon anser att samtalet bör äga rum någon annanstans än i klassrummet för att alla ska känna sig jämbördiga. Hon menar vidare att bord kan vara distansskapande därför är det enligt henne bättre att endast använda stolar och dessa ska helst ställas i en ring så att alla kan se varandra.

Även Skolverket (2001:40) ifrågasätter, utifrån undersökningar de gjort om utvecklingssamtal, varför alla samtal hålls i skolan. De poängterar rummets betydelse för

samtalet och menar också att skolorna måste ta hänsyn till elevers och föräldrars olikheter. De tror även att fler föräldrar och elever skulle vilja ha samtalet i hemmet då de bland annat menar att vissa föräldrar skulle känna sig hedrade om samtalen hölls hemma istället för i skolan. Skolverket betonar att detta är något många föräldrar skulle tycka var bra.

2.3.3 Hur föräldrarnas kunskap används

Dysthe (2003:339) anser att skolan och dess verksamhet är en social institution och menar därmed att allt lärande är socialt. Då allt lärande är socialt är det extra viktigt att få ta del av föräldrarnas samlade kompetens vad det gäller barnet. Hon menar också att det är en styrka men även en svaghet att eleverna har olika erfarenheter sedan tidigare. Därför gäller det att ta till vara på elevers olikheter och se att lärande sker i samspel med andra. Även Vygotskij anser att kunskap uppstår i samspel med andra människor och då han anser att utvecklingssamtalet ska vara en del av läroprocessen tillsammans med andra samtal är samtalet oerhört viktigt. Och då samtalet är en väsentlig del i läroprocessen är det viktigt att det inte bara är läraren och eleven som är delaktiga i samtalet utan även föräldrar spelar en betydelsefull roll i detta sammanhang (Vygotskij refererad i Skolverket 2001:10-11).

Enligt Andersson (2004:209-210) finns det ett tydligt samband mellan hur barnen fungerar i skolan och om hur föräldrar upplever samarbetet mellan hemmet och skolan. Hon menar att om föräldrarna upplever att deras barn trivs och har det bra i skolan så fungerar enligt föräldrarna samarbetet bra med skolan. Medan föräldrar som upplever att deras barn inte trivs beskriver att samarbetet med skolan inte fungerar alls. Andersson anser att kommunikationen mellan skolpersonal och hem brister i något avseende då föräldrar till barn som inte trivs i skolan känner sig kränkta.

3. Metod

Innan vi går över till det empiriska avsnittet beskriver vi hur undersökningen genomfördes. Vi redogör och diskuterar valet av metod samt andra viktiga aspekter av hur vi gått till väga.

3.1 Val av undersökningsmetod

Kvalitativ intervju, enkät, observation och textundersökning är enligt Johansson och Svedner (2001:23) de vanligaste undersökningsmetoderna som används vid examensarbeten. I vår undersökning studerar vi lärares uppfattningar om huruvida utvecklingssamtalet är ett bra forum för att främja föräldrasamverkan samt hur de anser att föräldrasamverkan kan främjas i utvecklingssamtalet. Vi har valt att göra kvalitativa intervjuer med lärare för att undersöka detta. Johansson och Svedner (ibid.:37) rekommenderar denna metod då undersökningar av det slag som vår görs. I kvalitativa intervjuer kan man använda mer öppna frågor och respondenterna kan ge breda och djupa svar. Som intervjuare kan vi också be dem vidareutveckla sina svar. Vi kan också förändra våra frågor utifrån de svar vi får från respondenterna. I kvalitativa intervjuer kan också ytterligare information fås genom att respondenternas minspel, gester och övriga kroppsspråk uppmärksammas (Trost 2005:75).

Med en enkät skulle vi visserligen haft möjlighet att nå fler lärare och kunna dra generella slutsatser, till exempel angående hur vanligt det är att lärare anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för föräldrasamverkan. Vi skulle också ha kunnat se samband mellan olika faktorer. Däremot fungerar denna metod inte om undersökningen har öppna frågor. Johansson och Svedner menar att det inte är många som skulle fylla i kompletterande förklaringar utan därför lämpar den sig bäst när man använder fasta svarsalternativ som kan omvandlas till tabeller och diagram (Johansson & Svedner 2001:28-30). Eftersom vårt syfte inte är att generalisera utan att få en bredare kunskap om lärares uppfattningar angående våra frågor är därmed en intervju bättre. Eftersom vi undersöker lärares inställning till olika förhållanden är intervjuer också bättre än observationer och textanalyser.

Observationer, oavsett vilken form av observationer det handlar om, syftar till att få kunskap om olika beteenden, händelser och liknande i något sammanhang. Med observationer skulle vi alltså kunnat studera hur lärarna agerar i praktiken i de frågor som vi undersöker. Vårt fokus är dock deras uppfattningar i olika frågor. Såväl observationer som en enkätundersökning skulle kunna ha använts som komplement till våra intervjuer. Som Stukát (2005:37) påpekar är det en fördel att kombinera olika metoder i en så kallad triangulering. I vår undersökning har vi dock enbart använt oss av kvalitativa intervjuer. Vi anser oss inte haft tid och möjlighet att kombinera olika metoder. Dessutom anser vi att kvalitativa intervjuer ger bra möjligheter att få svar på våra frågeställningar.

Att vi valt att göra just kvalitativa intervjuer beror på att vi anser att de ger oss bättre förutsättningar att uppnå vårt syfte än vad strukturerade intervjuer gör. Skillnaden mellan dessa metoder är enligt Johansson och Svedner (2001:24-25) att i strukturerade intervjuer använder man sig av fasta frågor, det vill säga frågorna omformuleras inte under intervjuerna utan de ställs likadant till alla medverkande. Medan det i kvalitativa intervjuer däremot finns möjlighet att förändra formuleringen i frågorna.

Textundersökning som metod används då exempelvis styrdokumentet eller någon annan text ska analyseras enligt syftet på undersökningen. Men då vi avser att göra kvalitativa intervjuer behöver vi inte denna metod till att jämföra texter eller till att se hur texten kan indelas i undergrupper som analyseras utifrån olika synvinklar (Johansson & Svedner 2001:35-36).

3.2 Tillvägagångssätt

Intervjufrågorna (bilaga1) som vi har använt oss av i undersökningen utgår från vårt syfte och våra frågeställningar. Vi började med att skriva några allmänna neutrala frågor då vi ville att den vi intervjuade skulle känna sig mer bekväm. Sedan fortsatte vi intervjun med frågor om föräldrasamverkan och utvecklingssamtal då detta är vårt syfte med denna undersökning. Avslutningsvis bad vi de vi intervjuade att ge oss några råd inför våra kommande utvecklingssamtal. Detta för att avsluta på ett mer avspänt sätt för att de skulle känna att det är de som har erfarenheten som vi vill ha del av.

För att få lärare till vår intervjustudie valde vi att personligen ta kontakt med de lärare som vi önskade intervjua. Detta gjordes genom besök på skolan, e-postkontakt och via telefon där vi informerade dem om att undersökningen skulle handla om utvecklingssamtal. Vi informerade dock inte i vår första kontakt att vårt syfte är att ta reda på om de anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för föräldrasamverkan. Detta för att vårt resultat inte skulle påverkas av att de anpassade svaren till vårt syfte. Trots det framgår det av våra frågor samt av informationen vi gav under intervjutillfället att fokus låg på vårt syfte om läraren anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för att främja föräldrasamverkan. Därmed kan de ändå ha anpassat sina svar för att tillgodose vårt syfte.

Vi var båda närvarande vid intervjuerna. Även om vi är medvetna om att ”risken finns att två intervjuare känns som något slags maktövertagande och att den intervjuade känner sig komma i underläge” (Trost 2005:46) valde vi i att vara två. För att undvika alltför stora utsvävningar från vårt ämnesområde intervjuade den ena av oss medan den andra antecknade svaren. Eftersom den ena av oss förde samtalet och koncentrerade sig på det kunde den andre anteckna och hålla reda på att vi inte fick ett överflöd av information som i sig är intressant men som vi inte känner är relevant för vår undersökning. Vi använde oss även av en Mp3-spelare för att spela in intervjun. Vi informerade om de etiska principerna som styr när man skriver en vetenskapligt förankrad undersökning och fick efter denna tillåtelse av lärarna vi intervjuade att spela in intervjuerna. Varje inspelad intervju har vi sedan sammanfattat till ett skriftligt material där anteckningarna från intervjuerna har legat till grund. Därmed menar vi att vi inte har transkriberat intervjuerna ordagrant.

Våra intervjuer var uppsökande, det vill säga att vi tog oss till deras arbetsplats då den intervjuade skulle känna sig trygg vilket Stukat (2005:40) påvisar är en fördel för intervjun. Dessa intervjuer tog plats på två av de skolor där lärarna arbetar förutom i ett fall då läraren ifråga ändå skulle på besök till skolan där vi var, därför passade vi på att intervjua läraren där. Vissa av intervjuerna gjordes i lärarnas personalrum medan andra gjordes i respektive lärares hemklassrum. Tidpunkten för själva samtalet har läraren som vi intervjuat fått bestämma och intervjun har oftast varit direkt efter skolans slut, då eleverna slutat, eller på lärarnas planeringstid. Vi försökte begränsa tiden för intervjun till cirka en halvtimme då vi tror att detta var en skälig tid som lärarna ville ställa till vårt förfogande.

Utifrån den information vi fick under intervjuerna sammanställde vi svaren i olika kategorier där vi utgick från vårt syfte och våra frågeställningar. Dessa kategorier ingår också i våra analyser av det empiriska materialet i vår undersökning. Vi fick genom våra intervjuer mycket material att sammanställa och då vi även om vi försöker vara objektiva lägger in våra egna värderingar och erfarenheter i det som sägs blir resultaten subjektivt bedömda. Vad vi menar med detta är att personliga erfarenheter alltid speglar hur man upplever vad andra människor säger, eller hur man uppfattar sin omvärld.

3.3 Etiska principer

Inför varje intervju tog vi hänsyn till att det fanns vissa forskningsetiska principer som bör följas. Dessa fyra forskningsetiska principer är informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet och nyttjandekravet. Informationskravet innebär att respondenterna ska informeras om undersökningens syfte samt att undersökningen används till ett examensarbete i lärarutbildningen på Göteborgs universitet. Samtyckeskravet innebär att respondenterna hade möjlighet att avböja sin medverkan både före och under intervjutillfället. Nyttjandekravet innebär att de svar vi fick av respondenterna används endast i denna undersökning samtidigt som alla inblandade är anonymiserade för att ge dem konfidentialitet det vill säga konfidentialitetskravet. (Stukát 2005:130-132; Trost 2005:kap 6; Johansson & Svedner 2004:23; Patel & Davidsson 2003:69-71; Vetenskapsrådet <http://www.vr.se>)

3.4 Urval

Vi började med att välja ut åtta lärare att intervjua. Vi tror att dessa lärare kan ge oss relevant information om vårt syfte, om lärare anser att utvecklingssamtal är ett bra forum för föräldrasamverkan. Vi har även använt oss av ett strategiskt urval, det vill säga vi har gjort vissa medvetna val i urvalet för att få spridning i fråga om olika erfarenheter och yrkesvilkor för lärarna. Detta har vi gjort för att på så sätt försöka få information utifrån fler perspektiv i intervjuerna. Ett av dessa val var att de åtta lärare som vi skulle intervjua var yrkesverksamma på tre olika skolor varav två av skolorna är friskolor och en är en kommunal skola. Dessutom valde vi att göra vår intervjustudie i två kommuner i Västsverige. Ett annat urvalskriterium vi hade var att lärarna vi intervjuade skulle ha olika utbildningar. Fördelen med detta strategiska urval är att vi får ett resultat som inkluderar hela grundskolan, från förskoleklass till år 9. Även om Trost (2005:117-119) menar att hänsyn till kön ska tas då detta enligt honom har teoretisk betydelse, har vi valt att endast ha kvinnliga respondenter. Anledningen till att vi valt att bara ha kvinnliga respondenter är att det på två av de skolor vi valt att intervjua på inte finns några manliga lärare och från den tredje skolan kom ju läraren till oss istället för att vi skulle åka dit. Vi har å andra sidan tagit hänsyn till hans andra åsikt om att ålder också har teoretisk betydelse då lärarna vi valt ut är i skiftande åldersgrupp. Vi har tagit hänsyn till detta även om vi sedan valt att fokusera mer på hur länge de varit verksamma i skolans värld då den fokuseringen känns mer relevant för oss i relation till vårt syfte. Vår förhoppning är att variationen mellan skolformerna och lärarnas bakgrund kan ge oss en spridning i svaren. Detta för att få en vidare bild utav hur lärarna ser på utvecklingssamtalens funktion att integrera föräldrarna i verksamheten.

3.5 Reliabilitet och validitet

Då vår undersökning är vetenskaplig ska den kunna kritiseras och kontrolleras. Det gäller för oss författare att vara explicita med vad vi menar, det vill säga hur och varför vi gjort som vi gjort (Stukát 2005:8-9). För att visa att undersökningen är tillförlitlig används uttrycken reliabilitet och validitet. Validiteten, ”att vi undersöker det vi avser att undersöka” (Patel & Davidsson 2003:98), visar giltigheten av våra intervjufrågor att dessa tar reda på det vi vill veta, det vill säga vårt syfte om läraren anser att utvecklingssamtal är ett bra forum för att främja föräldrasamverkan. Frågorna som vi ställt till lärarna som vi intervjuat har gett oss information som kan hjälpa oss att ta reda på vårt syfte och också besvara våra frågeställningar. Det är viktigt för oss att hela tiden ifrågasätta om vi verkligen granskar det vi har som syfte att ta reda på (Patel & Davidsson 2003:98-100; Stukát 2005:125-128).

Reliabilitet å andra sidan visar hur tillförlitlig undersökningen är. Vi menar att det resultat vi fått fram inte ska skilja sig för mycket vid en jämförelse av en likadan undersökning. Det går att undersöka hur bra undersökningens reliabilitet är genom att göra om intervjuerna (test-retestmetoden) medan det å andra sidan inte får gå för lång tid mellan dessa undersöknings tillfällen, eftersom samhället är i ständig förändring därmed kan även de som blir intervjuade få nya tankar om hur och var föräldrasamverkan kan ske. I kvalitativa undersökningar kan även tolkningen av resultatet vara subjektiv även om syftet varit det motsatta, det vill säga objektivt. För att undvika dessa dilemman är det bra om någon som inte är medförfattare granskar materialet och det framkomna resultatet. Även om författarna redan gjort detta och på så vis medvetandegör studiens begränsningar för att visa att de slutsatser som dras kan vara relevanta för det insamlade materialet (Stukát 2005:125-130; Johansson & Svedner 2004:69, 72; Trost 2005:111-115; Patel & Davidsson 2003:98-102). På grund av omfattningen på vårt arbete, och ont om tid har vi inte gjort detta. Vi anser dock att det hade varit bra för att få en mer rättvis bild av de svar som lärarna vi intervjuade gav.

Variationen mellan intervjuerna vi gjort kan delvis skilja sig åt, eftersom vi turades om att intervjua. Vi har utgått från samma intervjufrågor men formulerat och förtydligt frågorna på varierande sätt beroende på respondenten och dess förståelse för vad frågan avser. Därför kan svaren vara påverkade av våra förtydliganden och därmed är validiteten på våra intervjuer ifrågasatt då vi kan ha fått upplysningar som vi inte har avsett att ta reda på. Ändå har vi genom våra intervjufrågor fått svar på det som var vårt syfte med denna undersökning. Den information utöver den vi ville ha kan ses positiv då vi har fått reda på sådant som kan vara bra att ha i vårt kommande yrke som lärare men för undersökningens del kan denna information vara missvisande och därmed negativ (Johansson & Svedner 2004:72; Stukát 2005:125-130).

3.6 Källkritisk diskussion

Det har varit svårt att hitta relevant litteratur. Det finns inte så mycket skrivet om ämnet vi valt och trots att vi letat ganska mycket har vi inte hittat så mycket som passar just vårt syfte. Det finns en del om utvecklingssamtal rent allmänt och om hur ett sådant skall hållas. Men vi har i vår undersökning fokus på föräldrasamverkan på utvecklingssamtal och inom detta ämnesområde finns det, enligt oss, inte mycket litteratur skrivet. Detta har givetvis gjort att vår litteraturanknytning inte är så vid och omfattande som vi hade önskat. Samtidigt har den

litteraturen som vi haft tillgång till varit oss till hjälp i såväl utformandet av undersökningen som i analyserna av intervjuerna.

Att vi sedan tidigare känner flera av informanterna påverkar troligtvis resultaten vi fått av intervjuerna. Eftersom vissa av lärarna tar för givet att vi sedan tidigare vet vissa saker om deras sätt att arbeta, å andra sidan kanske det är så att vi inte frågar tillräckligt mycket eftersom vi faktiskt redan vet. Trots att vi ställt samma frågor till alla lärare har svaren ibland blivit knapphändiga på grund av detta. Lärarna kunde under intervjun bland annat säga ”du vet som vi gjorde förra gången”. Eftersom vi inte är vana intervjuare har vi brister i vårt sätt att intervjua. Det kan vara så att man inte ger respondenten tillräckligt med tid att tänka efter och utveckla sitt svar. Detta har vi tänkt på i efterhand när vi har analyserat våra intervjuer. Vi kände då att det hade varit intressant att få mer djupgående förklaringar på vad de menade i vissa av våra frågeställningar.

Att vi båda är föräldrar och har barn som går på antingen förskola eller skola och varit på en rad utvecklingssamtal som förälder påverkar troligtvis vårt sätt att se på vårt arbete. Vi har under hela arbetet försökt vara medvetna om detta så att det inte ska påverka vårt resultat. Samtidigt har våra erfarenheter som föräldrar också givit oss ytterligare perspektiv på föräldrasamverkan i utvecklingssamtal. Samtidigt bidrar lärarnas svar och den teoretiska anknytningen till ökad kunskap om vårt syfte och våra frågeställningar.

Givetvis är vi medvetna om att inga generaliserbara slutsatser kan dras eftersom undersökningen inte är tillräckligt omfattande. Utifrån vårt strategiska urval kan vi endast uttala oss om vad de lärare vi intervjuat har för erfarenheter och uppfattningar om det syfte vi har med arbetet.

4. Resultatredovisning

Vi har intervjuat åtta kvinnliga lärare i grundskolan. Som framkommer nedan är det spridning från förskoleklass, till år 9 vad gäller vilka åldrar de arbetar med. Det är också stor spridning vad gäller hur länge de arbetat som lärare.

- Intervju 1 – läraren arbetar i år 3-5 och har varit yrkesverksam i 3 år.
- Intervju 2 – läraren arbetar i år 0-2 och har varit yrkesverksam i 10 år.
- Intervju 3 – läraren arbetar i år 4-6 och har varit yrkesverksam i 1 år.
- Intervju 4 – läraren arbetar i år 6-9 och har varit yrkesverksam i 17 år.
- Intervju 5 – läraren arbetar i år 3-5 och har varit yrkesverksam i 34 år.
- Intervju 6 – läraren arbetar i år 3-6 och har varit yrkesverksam i 39 år.
- Intervju 7 – läraren arbetar i år 4-6 och har varit yrkesverksam i 4-5 år.
- Intervju 8 – läraren arbetar i år 3 och har varit yrkesverksam i 35 år.

Låt oss då se vad lärarna anser om utvecklingssamtal:

4.1 Vad anser lärarna är utvecklingssamtalets syfte och vilka förväntningar har de på samtalet?

Samtliga lärare som vi intervjuat menar att utvecklingssamtal är ett samtal mellan tre parter där det är meningen att samtalet ska fokusera kring elevens kunskaps- och sociala utveckling. Samtliga menar också att fokus måste ligga på framtiden. Man måste blicka framåt för att kunna utvecklas. En av dem säger:

Samtalet måste ha med fokus på framtiden, enligt coachingmodellen. Det ska vara framåtsyftande, en puff i baken. Inte så mycket för att tala om vad jag, vi har gjort utan mer vad som kan göras (Lärare 4).

Enligt Skolverket (2001:2-3) är meningen med utvecklingssamtal att lärare, elever och föräldrar skall bli medvetna om och se elevens utveckling, såväl den kunskapsmässiga som den sociala utvecklingen. Här menar de också att fokus skall ligga på elevens starka sidor. De menar att det är viktigt med ett samarbete mellan hem och skola. Under utvecklingssamtalen är det viktigt att föräldrarna får ta plats i samtalet och att de känner att det finns ett förtroende mellan lärare och föräldrar.

En lärare säger att samtalet är till för att göra barnet medveten om sin kunskapsutveckling samt att göra föräldrarna medvetna om hur medveten eleven är (lärare 2). Lärarna är även eniga om att det är viktigt att man får träffa föräldrarna för att få en bättre kontakt. De anser också att det är viktigt att få information om hur eleven fungerar hemma. Inte bara socialt men också för att få reda på hur det fungerar med läxläsningen hemma och om hur föräldrarna uppfattar elevens kunskapsutveckling.

En lärare säger att utvecklingssamtal är ett ypperligt tillfälle att prata om allt möjligt, nu när man har så mycket tid. Denna lärare syftar tillbaka på den tiden då det bara var en kvart avsatt för samtalet (lärare 8).

Samtliga intervjuade lärare säger att de förväntar sig ett bra samtal där föräldrarna är engagerade och intresserade. En av lärarna säger att hon förväntar sig: "Att alla tre är förberedda. Jag med mina papper, eleven med sitt och föräldrarnas engagemang"(lärare 8). Samtliga lärare förväntar eller åtminstone önska sig att föräldrarna kommer förberedda till samtalet. En del lärare skickar hem papper som de vill ska vara genomlästa eller ifyllda av föräldrarna beroende på vad läraren har för syfte med dessa papper det vill säga vad det var som var meningen med pappren.

I utvecklingssamtalet tas även negativa förhållanden upp och det är enligt lärarna inte alltid lätt att få föräldrarna att ta till sig den negativa informationen. En av lärarna framhåller dock betydelsen av "att föräldrarna förstår vad jag menar även det negativa" (lärare 8). Hon menar att det faktiskt är en del svåra saker som också måste pratas om och att det inte alltid är lätt att få föräldrarna att ta till sig detta. Som de andra lärarna påpekar hon också att det är viktigt att utgå från elevens starka sidor även om det samtidigt är betydelsefullt att även det som är negativt kommer fram. Det är viktigt att man får reda på allt om barnet för att med gemensamma krafter kunna hjälpa barnet att på gynnsammaste sätt vidareutvecklas.

Då är det viktigt att eleven inte själv blir bärare av sina eventuella misslyckanden menar Buckhöj- Lago (2000:54), utan att man ser på hela situationen kring eleven. Skolan har ett ansvar att eleven når målen i skolan. Det kan finnas flera orsaker till att det inte går bra. Det kan vara valet av undervisningsmetoder, skolans fördelning av resurser eller hur man fördelar personalen inom arbetslaget. Det måste finnas sätt på hur verksamheten kan utvecklas så att det går lättare för eleven att nå sina mål. Buckhöj- Lago (ibid:14-15) menar också att det är viktigt att se på utvecklingssamtalet inte bara som ett informationsmöte utan som ett samtal där man fokuserar på framtiden. Alla som deltar i samtalet måste kunna se hur elevens utveckling kan främjas för att gå framåt, både lärare och föräldrar. Enligt Granath är det lätt att utvecklingssamtalet blir ett informationsmöte och detta är något man måste se upp med menar Granath då hon hävdar att hennes forskning visar att utvecklingssamtalet oftast fokuserar på eleven som individ och att det därför är eleven som måste ändra sitt beteende. Hon menar att detta med att ändra sitt beteende inte alltid diskuteras utifrån gruppenspektiv utan för det mesta utifrån individperspektiv och därför ses eleven som den som måste ändra på sig.

Samtliga lärare säger också att de förväntar sig en dialog som är framåtsträvande, där man känner att man har gemensamma mål att sträva efter.

Att barnen, jag och föräldrarna att känner att det är vi. Att vi jobbar tillsammans att få hemmet att känna sig lika delaktig. Att vi har olika roller i barnens liv den här tiden de går i skolan. Att det inte bara vi som har ansvar här i skolan utan att vi har ett gemensamt mål (lärare4).

Där målet är att barnet skall utvecklas på det mest gynnsammaste sättet. Lärarna förväntar sig också att få information om barnet som gör att de kan hjälpa barnet att utvecklas vidare. En gemensam förväntning som lärarna delar är att eleven är aktiv och deltar i samtalet eftersom de menar att fokus på samtalet ska ligga på barnet. Det är viktigt att diskutera vad var och en kan bidra med för att främja elevens fortsatta lärande. Att det är viktigt att diskutera vad var och en kan bidra med för att främja elevens fortsatta lärande påtalar också Skolverket (2005:10). På liknande sätt poängterar Ahlberg (2001:94) vikten av att alla som deltar i samtalet tar ansvar för elevens fortsatta lärande utifrån det som man kommit fram till under samtalet.

Oldbring (2001:14) säger att utvecklingssamtalet är tänkt att vara ett samtal mellan jämbördiga parter. Det är också vad Skolverket påtalar när man ger direktiv för hur ett utvecklingssamtal skall bedrivas. De menar att samtalet måste vara väl förberett och att alla deltagare bör vara förberedda på vad som skall hända för att på så sätt vara jämbördiga deltagare. Allt för att få ett positivt möte som är återkommande under hela skoltiden och att på bästa sätt stödja eleven i dess fortsatta utveckling. Samtalet bör avslutas med att de som deltagit i samtalet gemensamt bestämmer vad var och en ska ansvara för så att elevens utveckling ska gå framåt (Skolverket 1995:4-6).

4.2 Utvecklingssamtalets utformning och planering

4.2.1 Planering inför utvecklingssamtalet

När det gäller planering av utvecklingssamtalet uppger samtliga lärare att de inte alltid gör samma sak. Det skiljer sig också åt mellan lärarna hur planeringen görs. Tre av lärarna uppger att de sitter tillsammans med sin kollega innan samtalet och att de gemensamt försöker att få fram en så rättvis bild av barnets kunskapsutveckling som möjligt. En av lärarna säger istället:

Jag sitter själv och funderar och skriver ner kring varje barn. Det tar alltså hur lång tid som helst, det är ett hästjobb (lärare 5).

Samma lärare uppger att det blir lite olika år från år. Hon har provat att skicka hem material till föräldrarna, sitta tillsammans med barnen innan och diskutera eller att det bara är hon själv som tänker till innan samtalet. När hon inför samtalet skriver ner sina kommentarer i IUP, individuell utvecklingsplan, tittar hon på föregående års IUP så att hon kan se utvecklingen. När hon antecknar inför samtalet säger hon att det är viktigt att det blir kort och koncist, ”det ska inte vara några långa haranger” (lärare 5).

En lärare säger att det är bättre om eleven och föräldrar inte sitter hemma och gemensamt fyller i blanketter. Hon menar att det allt för ofta är föräldrarnas åsikter snarare än elevernas mening som kommer fram då. Detta är enligt henne inte meningen. För henne är det viktigt att eleven själv funderar på hur de skall göra för att utvecklas vidare. Hon anser att detta är ett sätt för eleven att bli medveten om sin egen kunskapsutveckling (lärare2).

En lärare skickar hem en lapp med de konkreta kunskapsmålen som eleven ska uppnå inom det år hon/han befinner sig. På denna lapp har hon även fyllt i vilka mål eleven har klarat för att föräldrarna lättare skall se var i sin kunskapsutveckling hon/han befinner sig. Föräldrar och barn får en egen lapp som de ska fylla i hemma. Denna lapp är en likadan som den som läraren fyllt i, den har fokus på värdegrundsfrågor samt de kunskapsmässiga målen. Sedan jämförs dessa på utvecklingssamtalet för att få en så rättvis bild som möjligt. Denna lärare säger att det är skolans och lärarens ansvar att förbereda eleven och föräldrarna inför samtalet (lärare 4). För att utvecklingssamtalet ska bli en dialog istället för ett rent informationsmöte, där läraren bara informerar om eleven och dess kunskapsutveckling är det enligt Karlssons (2006:33) undersökning bra om föräldrarna innan samtalet får information om elevens kunskapsutveckling. Det är enligt Karlsson inte bra för samtalet om föräldern är i informationsunderläge. Eftersom utvecklingssamtalet ofta är det enda tillfället där föräldrar och lärare kan samtala kring barnet är det viktigt att det är väl förberett menar Buckhöj- Lago (2000:50). Hon menar också att för att samtalet inte bara skall bli ren information från läraren är det bra om föräldrarna får informationen innan. Allt för att samtalet skall bli en jämbördig

dialog. En förälder hon intervjuat i boken menar att det varit bra med fler utvecklingssamtal under terminen.

Även i Lpo 94 tar man upp vikten av att föräldrarna hålls informerade om elevens mål och kunskapsutveckling. Här menas att detta är en förutsättning om föräldrarna ska kunna påverka och ha inflytande. Det gäller att skolan är tydlig när de informerar om elevens kunskaps- och sociala utveckling (Utbildningsdepartementet 1994:2).

En av lärarna säger att hon fyller i ett konkret material där delmålen är lätta att förstå tillsammans med eleven och dennes föräldrar på samtalet. Men hon säger också att hon själv innan samtalet måste gå igenom den förra IUP: n, samt reflektera över den så att hon känner att hon är väl förberedd. Samma lärare säger att hon innan samtalet skickat hem en lapp där barnet får fylla i tio saker som hon/han tycker om att göra. Det gäller både saker i skolan men också vad man har för fritidsintressen. Detta är till stor del för att man skall ha nåt positivt att utgå ifrån, men också för att det är viktig information från barnet till läraren (lärare 8).

4.2.2 Rummets betydelse för utvecklingssamtalet, samt betydelsen av placeringen av personerna

När det gäller lärarnas uppfattning om vad rummet har för betydelse i utvecklingssamtalet skiljer svaren sig en del åt. De flesta sitter i klassrummet då de anser att det är enklare eftersom all information om barnet, barnets alster och barnets alla böcker redan finns på plats. De tycker att klassrummet känns vant och tryggt för barnen då det är deras arbetsmiljö. En lärare säger att det är det mysigaste stället då hon tycker att skolan har fina klassrum. Samma lärare svarar på frågan om rummets betydelse:

Nej, det har jag gått igenom, de faserna. Men huvudsaken är att vi sitter nära varandra på något sätt. Jag vill gärna ha barnet jämte mig (lärare 5).

En annan lärare säger att de inte alls har något rum uppbookat utan sätter sig där det finns plats, hon tycker att det fungerar det också. Hon säger att huvudsaken är att man möter upp föräldrar och elev när de kommer till skolan.

En av lärarna har en mysig soffa i sitt klassrum som hon ser som det naturliga valet att sitta i under utvecklingssamtalet (lärare 8). En annan säger:

Självklart är det viktigt att man har ett mysigt rum. Men har man inte det får man göra det mysigt på nåt annat vis, med ett ljus eller så (lärare 7).

Hur man sitter i förhållande till varandra har de flesta en åsikt om. De flesta tycker att det är bra att man sitter vid ett runt bord så att man inte får känslan av att man sitter mittemot varandra eftersom det på ett runt bord inte finns olika sidor. På så vis skapas inte distans mellan läraren och de andra samtalsdeltagarna. Betydelsen av att skapa mindre distans mellan samtalsdeltagarna uppmärksammar också Kimber (1993:44), som menar att man bör sitta på stolar i en ring utan bord emellan sig.

De flesta av lärarna vi intervjuade ville ha eleven jämte sig då de anser att det är eleven och läraren som skall informera föräldrarna. En annan vanlig åsikt var att de ville ha barnet mellan sig och föräldern för att enligt lärarna är det barnet och läraren som tillsammans ska informera föräldrarna under utvecklingssamtalet.

Trots vad lärarna, vi intervjuade, sa om platsens betydelse för utvecklingssamtalet visar Oldbrings undersökning att faktiskt en fjärdedel av alla föräldrar, i hennes studie, ville att utvecklingssamtalet skulle äga rum någon annanstans än i skolan (Oldbring 2001:160).

Skolverket som också gjort en undersökning om rummets betydelse menar att skolan måste ta hänsyn till elevers olikheter. Här ifrågasätter de varför alla utvecklingssamtal måste hållas i skolan och tror att det säkert är många som hellre hade velat ha samtalet i hemmet om detta hade erbjudits. I deras undersökning hade de sett att somaliska föräldrar har känt sig hedrade då läraren kommit hem till dem. Men Skolverket menar de även att många svenskar troligtvis skulle uppskatta detta. En av lärarna (lärare 7) vi intervjuade säger att givetvis går hon hem till föräldrarna om de vill det, men att detta ännu inte har varit aktuellt (Skolverket 2001:40).

Buckhøj- Lago säger att det är viktigt att alla parter känner sig bekväma under samtalet. För att föräldrarna ska kunna välja var de vill vara skickar hon därför hem en förfrågan innan där föräldrarna kan välja om samtalet skall vara i skolan, hemma hos eleven eller om de vill vara i något annat rum på skolan till exempel i ett grupprum. Allt för att alla ska känna sig bekväma och på så vis få ett bättre samtal. Hur man sitter i förhållande till varandra är också viktigt enligt henne. Hon menar att man skall tänka över vilka stolar som används och vid vilket bord man sitter (Buckhøj- Lago 2000:95).

En lärare vi intervjuade beskriver i sin intervju att hon placerar sig olika beroende på om eleven är en flicka eller pojke. Hon säger att hon vill ha eleven och föräldern mittemot sig om eleven är en flicka. Är däremot eleven en pojke vill hon ha honom jämte sig. Detta har hon lärt sig på en kurs som hon gick för många år sedan och hon har praktiserat metoden sedan dess. Förklaringen till denna placering är, enligt läraren, att pojkar och män har svårare för att föra ett samtal om man tittar dem i ögonen medan flickor och kvinnor inte har något emot detta. Att använda sig av detta är något hon anser har varit mycket framgångsrikt i hennes utvecklingssamtal under årens lopp. Detta har stor betydelse för den samtalsmetodik som hon använder, tror hon (lärare 4).

Lärarnas uppfattningar om rummets betydelse i utvecklingssamtalet skiljer sig således åt. Vi har också tolkat svaren som att ju mer erfarenhet man har av utvecklingssamtal desto säkrare tycks man vara och desto mindre betydelse tycks yttre förhållanden ha.

4.2.3 Bemötande

Lärarna säger att de möter föräldrarna i dörren och tar i hand. De berättar att det är viktigt att föräldrarna och barnen känner sig välkomna. En lärare säger att hon kramar om vissa föräldrar om det känns rätt (lärare 1). Samtliga lärare poängterar att samtalet påbörjas i en positiv anda. Oftast uppger de att de småpratar lite allmänt innan de börjar med utvecklingssamtalet för att alla ska känna sig bekväma.

En lärare säger att man måste vara ödmjuk i sitt möte med föräldrarna. Hon menar ”att det är lätt att ta på sig en dömande min, men man vet inte vad de har i sin ryggsäck” (lärare6).

Fredrikssons (1996:46) avhandling är i samma anda, hon säger att föräldrarna endast kan nås om man behandlar dem med respekt och får dem att känna att deras åsikter är välkomna. Föräldrarna har alltid något att tillföra ett utvecklingssamtal eftersom föräldrar alltid är experter på sina barn. I hennes avhandling framkommer det att föräldrarna är intresserade att

vara delaktiga i sina barns skolgång, men att det utvecklats en tradition där föräldrarnas erfarenheter sällan efterfrågas.

4.2.4 Samtalsmetodik

Alla lärarna håller med Skolverket (2001:3) och Buckhöj- Lago (2000:54) när de menar att man måste utgå från elevens starka sidor, framförallt då i början av samtalet som bör vara i positiv anda.

De säger att man måste börja med det positiva, för att senare även gå in på det som är lite mer negativt. Oftast ställer läraren en fråga till barnet om hur hon/han trivs i skolan. Därefter frågar läraren om hur det har gått sedan sista samtalet. Sedan skiljer det sig åt beroende på om eleven redan har varit med och fyllt i något material eller inte. Det spelar också roll om föräldrarna är insatta i barnens mål och deras nuvarande kunskapsläge, eftersom om de redan är insatta i barnens utveckling kan ha en mer framåtskridande dialog tillsammans med läraren och barnet istället för en informationsmonolog från lärarens sida.

Den lärare som hade skickat med en lapp hem om vad barnen tycker om att göra sa att det var ett bra sätt att starta samtalet på. Genom att gå igenom den har man något roligt att prata om menar hon samtidigt som hon tycker att det är en mycket viktig information hon får genom den här lappen. Vad barnen har för intressen och vad de tycker är roligt att göra är något hon har nytta av i sin undervisning.

Jag tar lappen de fyllt i vad de gillar att göra, det är positivt och bra. Det är ju så positivt, det är ju bara sånt de gilla. Så får jag reda på mycket också (lärare 8).

De flesta av lärarna uppger att de avslutar utvecklingssamtalet genom att sammanfatta vad de gått igenom. Då alla får tala om hur de själva uppfattar det som de har talat om. Sen får föräldrar och barn säga om de har samma uppfattning som läraren.

En lärare säger: ”nu har jag sagt allt jag vill ha sagt, är det något annat ni vill prata om” (lärare 7). Hon säger att oftast är man ganska överens om vad som blivit sagt på utvecklingssamtalet och oftast har man redan tagit upp allt som man behöver prata om. En annan lärare frågar om föräldrarna har några övriga frågor. Hon frågar också om det är något de tycker att hon skall ändra på till nästa samtal (lärare 3). En annan lärare skickar hem en utvärderingslapp till föräldrarna där de kan tycka till om utvecklingssamtalet. På denna lapp kan föräldrarna skriva om de saknar något eller om det är något de vill förändra till nästa utvecklingssamtal (lärare1).

Alla lärare uppger att de fyller i dokumentet det sista de gör om det som sagts under utvecklingssamtalet. Det är viktigt menar de att alla känner att de gemensamt kommit fram till vad som blivit sagt på samtalet, samt att alla tar ansvar för att det som blivit bestämt följs. För att betona vikten av detta skriver läraren, föräldern och barnet under dokumentet.

En lärare säger att hennes utvecklingssamtal tar minst en timme. Det är skönt att ha mycket tid, jag, barnet och föräldrarna hinner prata jättemycket nu. Då jämför hon med kvartsamtalen som hon säger att hon tyckte var fruktansvärda eftersom man inte hann prata om det som behövdes pratas om (lärare 8).

En annan lärare säger att det är viktigt att boka in ett nytt möte om man märker att det behövs (lärare 6). Det är viktigt att hålla sig till den tid som är utsatt enligt Flising (1996:131-132).

Hon menar att varje enskild lärare får känna vad som passar dem, men menar att en halvtimme är lämpligt. Det är viktigt att alla parter i förväg vet hur lång tid samtalet beräknas att ta. Flising menar att det är bättre att boka in en ny tid om man märker att man inte hinner färdigt på den utsatta tiden snarare än att dra över på tiden. Trots detta uppger flera av lärarna att de har lite längre tid avsatt för vissa samtal om de känner på sig att de kommer att dra ut på tiden. Detta är dock inte känt av föräldrarna. Bakhtins tankar om dialog och samtal stödjer också detta resonemang. Han säger att samtalet bör ha fasta ramar, men inom ramarna ska det vara mer flexibelt så att alla kommer till tals (Dysthe 2003:208). Även Hofvendahl (2006:165-168) menar att det är viktigt att inte initierar en samtalsförlängning. Det finns enligt honom flera sätt att förbereda föräldrarna på att samtalet håller på att ta slut och på så vis ges dem möjlighet att tillägga något eller komma med fler frågor.

Skolverket (2001:18) är kritisk mot att lärarna inte får tillräcklig kunskap i samtalsmetodik. De säger att eftersom utvecklingssamtalet är så viktigt för läroprocessen, är det ett svek mot lärarna att de inte har fått mer kunskap om detta i sin utbildning.

Många lärare känner att de saknar tillräcklig med redskap inför utvecklingssamtalen. De känner att de inte har tillräcklig utbildning i samtalsmetodik, vilket Oldbring i sin undersökning konstaterar kan leda till att många lärare känner sig otrygga och rädda inför mötet med föräldrarna (Oldbring 2001:17). Det kan vara detta som lärarna ger uttryck för när de beskriver att de då de planerar och genomför ett utvecklingssamtal använder flera olika metoder.

4.3 Hur används information som föräldrar delger under samtalet i verksamheten?

Samtliga intervjuade lärarna anser att det var viktigt att ta till sig informationen man får av föräldrarna men beroende på vilken slags information det är delges den inte alltid vidare till resterande arbetslag. Ibland var informationen nedskriven av föräldrarna på lappen som var utskickad före utvecklingssamtalet medan andra sa att de skrev ner informationen under samtalets gång. Karlsson (2006:33) menar att genom detta utskick av elevens kunskaps- och sociala utveckling blir föräldrarna mer delaktiga i samtalet och istället för att vara en informationsmonolog av läraren blir samtalet istället en dialog mellan jämbördiga deltagare eftersom alla parter har samma information att utgå ifrån. En av lärarna tycker att informationen som delges.

... är jätteviktigt... så att jag själv kommer ihåg det nästa gång så att jag kan ställa en fråga. Det är också viktigt att man inte själv glömmer det man kommit fram till. ... De måste märka att det händer någonting. Det är en viktig del i pedagogens ansvar tycker jag (lärare 2).

Enligt Dysthe (2003:339) är allt lärande socialt och därför menar hon att informationen som fås av föräldrarna är oerhört viktig. Detta är något de intervjuade lärarna håller med om och ett par av lärarna poängterade vikten av att inte glömma det man kommit fram till eftersom både föräldrar och barn behöver märka att det som sagts tas på allvar och åtgärdas. En sådan åtgärd kan exempelvis vara att byta stol eller sittplats. Genom att komma ihåg och associera till vad som sagts under tidigare utvecklingssamtal känner föräldrar och barn att det de sagt tidigare tas på allvar. Därmed är det som kommit fram i tidigare samtal betydelsefullt och visar att samtalet som är en del av läroprocessen inbegriper alla som deltagit i det (Skolverket 2001:10-11).

Konstruktiv kritik som fås menar en av lärarna att man använder sig av. Andra lärare menar att den konstruktiva kritiken är utvecklande för lärarrollen då vi har ett livslångt lärande. Fortsättningsvis menar en av lärarna att man kan använda det föräldrar, barn och de själva kommit överens om under samtalet som påtryckningsmedel till exempel kommer du ihåg vad vi sa på utvecklingssamtalet (lärare 8). Hon påverkar eleven genom att hon "lånar barnets röst" (Granath 2007:21) för att förändra elevens beteende genom att påminna vad de kom överens om tillsammans med elevens föräldrar på utvecklingssamtalet. Detta fungerar bra om läraren, eleven och föräldrarna har ett fungerande samarbete men känner föräldrarna att kommunikationen brister i något avseende eller om eleven får svårigheter kan detta fungerande samarbete upplevas olika av föräldrar och lärare (Andersson 2004:209-210).

Då tiden för utvecklingssamtalet är satt i förväg bokas en ny tid ifall allt som ska sägas inte hinns med under den tidsbegränsning som fastställts tidigare menar ett par av lärarna. Det är ju barnet som i första hand ska stå i centrum under samtalets gång. Flising (1996:131-132) anser också att då alla parter i samtalet redan i förväg är medvetna om vilken tid som är tillgänglig för just det samtal som de kommer att ha så är det bättre att boka in en ny tid.

4.4 Hur medvetandegörs föräldrar om skolans kursplaner och mål?

Flera av de intervjuade lärarna berättade att föräldrar medvetandegörs om skolans kursplaner och mål på föräldramötet och till viss del på utvecklingssamtalet. En av skolans viktigaste uppgifter är enligt en undersökning att "hålla föräldrar informerade och involverade" (*Samarbete med föräldrar i förskola och skola* 2007:2). Detta görs genom att det finns direktiv i styrdokumentet som menar att "informationen vid utvecklingssamtalet bör grunda sig på en utvärdering av elevens utveckling i relation till målen i läroplanen och kursplanerna" (*Grundskoleförordningen* kapitel 7:2 §). Därför menar en lärare att hon klistrar in målen i elevernas kontaktbok men påpekar också att skolans kursplaner går att läsa på kommunens hemsida.

I dagens samhälle har Internet blivit ett verktyg som lärarna gärna använder sig av i fråga om skolans kursplaner och mål, de menar att den informationen finns att läsa på kommunens eller på skolans hemsida. Här uppger dock en av lärarna att hon inte tror att så många föräldrar går in och läser eftersom läroplanen och kursplaner många gånger är svåra att tolka. En av skolorna har enligt läraren ett datasystem med ett bedömningsunderlag där de olika kriterierna i varje ämne år för år finns inskrivna. Inför utvecklingssamtalet skriver lärarna in vilka mål eleven uppnått samt vad eleven behöver arbeta mer med för att uppnå. Denna information skickas hem till föräldrarna innan de kommer till utvecklingssamtalet och då varje ämne är indelat i mindre delmål är dessa mer konkreta och föräldern har större möjlighet att se var i sin utveckling eleven är (intervju 4). Denna metod liknar den metod som Gårdare och Stolpe (1997:67) avser när de talar om en "levande dialog mellan hem och skola". Detta är även nåt som Karlsson (2006:29) tar upp i sitt arbete. Hon menar att man måste hitta fler kanaler för att nå fler föräldrar. Hon menar att för olika föräldrar behövs det olika kanaler.

Föräldrar som ingått i Karlssons (2006:29) forskning anser att de får information om hur skolan fungerar, att de blir informerade av vilka mål som eleven skall uppnå. Å andra sidan menade en av lärarna att målen inte är så lätta att förstå, hon förtydligar, "verkligen att veta

vad de handlar om” (lärare 7). Andersson (2004:211) menar att föräldrar lätt hamnar i maktunderläge då lärarna sitter inne med information eftersom hon anser att information ger makt. För att undvika denna maktfälla skickar läraren ovan hellre hem ett material med mindre delmål till föräldrarna om elevens kunskapsutveckling. Hon menade att detta material är lättare att förstå för både föräldrar och elever. Exempelvis är ett av målen i år 3 i svenska att eleven ska kunna läsa textremsan på TV. Detta är något läraren inte vet och det är bland annat sådan information som kommer fram när de diskuterar de konkreta uppnåendemålen för eleven. Därför menar Fredriksson att ”föräldraengagemang är en hörnsten i vår demokrati” (Flising, Fredriksson & Lund 1996:89) där föräldrarna känner sig delaktiga och märker att de kan påverka barnets kunskapsutveckling. En annan lärare menar att hon gjort ett eget material som hon ibland skickar ut för att konkretisera för föräldrarna vad eleverna ska kunna efter det år de är på. Hon menar att i skolans kursplaner finns mål att uppnå efter år fem och år nio och detta är svårt för föräldrar att förstå om deras barn inte har kommit så långt än (lärare 7).

4.5 Anser lärarna att utvecklingssamtalet är ett bra forum för föräldrasamverkan?

Vissa lärare anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för föräldrasamverkan. En lärare påpekar också att ”det är mycket bättre nu än när det bara var en kvart... det var så vidrigt man hann ingenting man fattar inte att det kunde vara så” (lärare 5). En annan menade att det är bra att få träffas ansikte mot ansikte (lärare 3). En ansåg att samtalet till viss del var bra

...men det är inte det viktigaste med utvecklingssamtalet, att få ett samarbete mellan oss och föräldrarna. Det tycker faktiskt inte jag för, för mig är utvecklingssamtalet är främst till för att eleven själv ska få upp ögonen för vad jag ska göra eller vad han eller hon ska göra för att komma vidare. Sen är det ju väldigt viktigt att ha föräldrarna med sig i den processen givetvis. Framförallt då med barn där det är svårigheter så behövs det framförallt man behöver föräldrarnas hjälp så att man kan samarbeta kring barnet och då är ju utvecklingssamtalet ett bra forum. Men däremot så kan man ju då även behöva tala med föräldrarna utan barnet vid sådana tillfällen och då är inte utvecklingssamtalet ett bra forum för det så det beror lite på... Det svåra med föräldrasamverkan det är väl att få föräldrarna själva att verkligen vilja engagera sig. Känna att dem ska ha tiden till och orken till det för dem vill nog egentligen tror jag (lärare 1).

Andra ansåg att det var både och beroende på vilken inställning föräldrarna har samt att föräldrarna borde vara mer insatta i sina barns skolgång då utvecklingssamtalet främst ska vara till för elevens kunskaps- och sociala utveckling där föräldrasamverkan är underordnad. En anledning till att man inte får till stånd ett bra samarbete med föräldrarna kan enligt Karlsson vara att föräldrarna känner att de är i ett informationsunderläge. Det hade varit bra om föräldrarna fått information om var eleven befinner sig kunskapsmässigt innan utvecklingssamtalet. Då hade man kunnat ha en dialog om barnet tillsammans istället för att bara informera om det (Karlsson 2006:33). Trots detta finns det undersökningar som visar att en av skolans viktigaste uppgifter är att föräldrar och elever hålls informerade och involverade. Här menar man att det snarare är en fråga om hur man skall få till stånd ett samarbete än om (*Samarbete med föräldrar i förskola och skola* 2007:2). Ändå menade en lärare att föräldrarna

... får ju berätta hemmaläget alltså. Hur barnet upplevs hemifrån och vad dem får för signaler av barnet hemifrån. Om hur skolan funkar, hur läxor funkar och om de märker något särskilt eller ser något särskilt. Så det är ju en jätteviktig roll alltså det är ju viktigt att man har täta samtal med föräldrarna. Egentligen inte bara utvecklingssamtalen då (lärare 8).

Behovet av dessa täta samtal beror enligt läraren på anledningen till dem, ”flyter det på och allting funkar så har man inte så stort behov av den kontakten utan då räcker det med utvecklingssamtalen” (lärare 8). Medan en annan lärare beskrev att en del föräldrar

... är jättedelaktiga och är engagerade och liksom vill veta allt och men det är ju ofta så det är en grupp som alltid är engagerade dem vet allting och kan ringa och fråga eller dem är här och så och så en del som man knappt ser och dem det var ju bra då och sen blir det liksom inget mer då har man inte den diskussionen och då är det inte lätt (lärare 6).

Ändå tror hon att utvecklingssamtalet i sig ”är nyttigt” då föräldrarna ”ändå får den tiden” och hon ser det som sin uppgift att försöka ”locka dem” för att samtalet ”ska bli bra” och utvecklande (lärare 7). Ahlberg (2001:94) menar att alla som deltar i samtalet har ansvar över hur eleven utvecklas och att det är viktigt att de beslut man tagit följs. Bakhtin hävdar att dialogen är utvecklande och livsviktig. Den är också grunden till allt lärande. Det är inte bara det som blir sagt som är dialog, utan även det som inte sägs är dialog. Dialogen blir bättre om alla inte är överens för då har alla något att bidra med till dialogen. Med tanke på detta kanske man också bör tänka över vad som inte blir sagt, eftersom det kan ha betydelse i samtalet (Bakhtin refererad i Dysthe 2003:208-210, 213).

En av lärarna berättade att förra året hade de haft månadsmöten som kunde liknas vid föräldramöten. Till dessa möten inbjöds föräldrar utifrån olika teman till exempel matte, svenska, föräldrafrågor och så vidare. Anledningen till dessa möten, att få föräldrar engagerade i sina barns skolgång, var god men då det bara var få föräldrar som kom fungerade det inte och träffarna rann ut i sanden (lärare 1).

En lärare kom med ett förslag för att öka samverkan mellan hem och skola. Denna lärare menar att ett sätt att öka samverkan mellan hem och skola är att kräva att föräldrarna måste vara med en dag i skolan. Hon hade själv tidigare erfarenhet av detta och ”det var himla bra de var med och de satt med och tittade och liksom bildade sig en uppfattning” om hur barnet fungerade i skolmiljön. Hon menade att idag har besöken av föräldrar minskat betydligt å andra sidan minns hon fortfarande åhörardagar som hon varit med om och berättade att dessa var väldigt uppstyltade. Istället vill hon att föräldrar ”ska kunna komma när som, de ska bara kunna slinka in och komma och va med en stund och kunna gå” men samtidigt vet hon ”hur svårt det kan va för en del att komma ifrån” men ändå tycker hon att det är en bra tanke att ha i åtanke för att få föräldrar mer insatta i vad som händer på skolan inför utvecklingssamtalen (lärare 5).

I den offentliga utredningen, *Stöd i föräldraskapet*, menar Oldbring finns det två möjliga forum för samarbete mellan föräldrarna och skolan. Enligt henne är dessa utvecklingssamtal och föräldramöten (Oldbring 2001:17). Å andra sidan menade ett par av lärarna att det vore bättre att ha fler utvecklingssamtal istället för föräldramöten då dessa ger så mycket mer även om det ligger mycket jobb bakom förberedelserna inför ett utvecklingssamtal. Lärarna menar visserligen att föräldramötet tjänar sitt syfte att låta föräldrarna träffa läraren och varandra i ett socialt sammanhang där frågor som inte har med barnets kunskapsmässiga och social utveckling kan diskuteras utifrån deltagarnas funderingar.

4.6 Råd av erfarna lärare inför våra kommande samtal

En av lärarna ansåg att det var viktigt att presentera sig snarast möjligt för föräldrar för att de skulle få ett ansikte till personen som har hand om deras barn under skoltid. Hon menade att

det var bra att vara på skolgården när föräldrarna lämnar och hämtar sina barn för att där kunna ta dem i hand och presentera sig (lärare 3).

En annan av lärarna tycker: ”att man alltid måste vara ödmjuk i sitt möte med föräldrarna” och att det gäller att lyssna mycket och få igång en diskussion (lärare 6). En annan lärare säger att det är viktigt att ge barnen tid att prata, med detta menar hon att barnen ska få möjlighet att uttrycka ”sina kloka lösningar” för att på så vis få igång en progression i elevens utveckling (lärare 2). Å andra sidan visar resultaten från Oldbrings studie att eleverna deltog bara för att de måste men samma undersökning kom fram till att eleverna inte var rädda för att delta i utvecklingssamtalet (Oldbring 2001:181).

En av lärarna sa att det gäller att lyssna på föräldrarna. Hon sa att man aldrig får vara dömande. Man har ingen aning om vad de har i sin ryggsäck. Det gäller först och främst att få till stånd ett samarbete, där det gäller att på ett så smidigt sätt som möjligt gynna barnets fortsatta utveckling (lärare 6). Detta är något Buckhöj- Lago (2000:14-15) också vill ta fasta på då hon menar att samtalet mellan föräldrar och lärare bör bygga på ömsesidighet. Även Skolverket (2001:2-3) anser att samtalet ska bygga på ömsesidighet men de menar också att det ska finnas ett förtroende mellan föräldrar och lärare då de menar att det är naturligt att föräldrarna tar plats i samtalet. En förälder Buckhöj- Lago intervjuat menar att även om delaktigheten är viktig minskar insynen i skolans värld för föräldrar då barnen förväntas klara mer och ta ett större ansvar över sina studier ju äldre de blir. Därför vill denna förälder att det ska finnas fler samarbetsformer, inte bara ett utvecklingssamtal per termin (Buckhöj- Lago 2000:50).

Sammanfattningsvis ansåg flera av lärarna att det är ytterst viktigt att börja och avsluta samtalet positivt men ändå våga ta upp negativa händelser eftersom sanningen ändå alltid kommer fram. En annan aspekt som kom fram i intervjuerna var vikten av att vara tydlig och kommer det fram något på samtalet som de som lärare inte vet eller är osäkra på så är det bättre att få återkomma istället för att trassla in sig i ett svar som inte är korrekt. Det är viktigt att inte känna detta som ett nederlag, eftersom ingen kan veta allting. Samtidigt är det viktigt att inte komma i försvar utan hellre be om lite betänketid.

– ”Det är ju i alla fall vi som är proffs”(lärare 4).

Det ger ett proffsigare intryck om det som är oklart tas reda på än om man svarar något obetänksamt.

Slutligen menade lärarna att man inte skulle vara nervös eftersom utvecklingssamtalet är ett tillfälle att se relationen mellan förälder och barn. Sedan som sista råd, bli inte arg utan lägg ilskan åt sidan samt berätta gärna om dina egna misslyckanden, för på så vis förstår föräldrarna att du inte är ofelbar.

5. Slutdiskussion

5.1 Reflektioner

Vårt syfte med denna uppsats är att undersöka om lärare anser att utvecklingssamtal är ett bra forum för föräldrasamverkan. För att få reda på vad lärare anser om detta har vi gjort kvalitativa intervjuer med åtta lärare från tre skolor i två olika kommuner i Västsverige. I vår undersökning har vi kommit fram till varierande resultat. Alla lärare vi intervjuat ansåg att fokus ska ligga på barnet och dess utveckling. De som hade varit yrkesverksamma längre tid såg vikten av ett gott samarbete med föräldrarna och ansåg att utvecklingssamtalet var ett bra forum för detta. Vårt resultat har vi analyserat utifrån vår teoretiska anknytning där forskning om utvecklingssamtal och föräldrasamverkan diskuteras. Utifrån vårt resultat som framkom under intervjuerna har vi gjort en selektiv indelning utifrån de kriterier som vi ansåg vara intressanta i vårt fortsatta arbete med denna undersökning. Därför menar vi att den information som framkommer är till viss del subjektiv då det var vi som gjorde indelningen av vilken information som kändes mest relevant till de valda kriterierna.

Styrdokumentet som vi när vi är färdiga lärare ska följa menar ju att föräldrasamverkan är viktig. Dels beskriver styrdokumentet att utvecklingssamtalet är något vi måste genomföra, dels står det att vi ska främja föräldrasamverkan. Kan detta ske samtidigt? Detta är en fråga vi ställt oss och de lärare vi intervjuat. Svaren var mångtydiga då lärarna som var medvetna om att utvecklingssamtalet ska fokusera elevens kunskaps- och sociala utveckling samtidigt var medvetna om att detta är ett ypperligt tillfälle för att ha föräldrasamverkan. Ett par av lärarna ansåg till och med att de hellre ville ha fler utvecklingssamtal per termin då de menade att dessa ger så mycket mer än föräldramöten även om det ligger mycket mer arbete bakom förberedelserna.

Efter att ha läst en del litteratur och efter det att vi intervjuat de åtta lärarna som deltog i vår intervjustudie har vi kommit fram till att det är bra om föräldrarna redan innan samtalet vet vad som kommer att diskuteras. Därför är det väldigt viktigt att föräldrarna får den aktuella informationen om elevens utveckling av läraren innan utvecklingssamtalet. Detta kan bland annat ske genom att läraren i god tid innan samtalet skickar hem ett formulär där föräldrarna kan fylla i vad de vill veta. I detta formulär kan läraren också redogöra för hur eleven ligger till kunskapsmässigt och om hur målen som i sin helhet är abstrakta ser mer konkreta ut när de är nedbrutna i delmål, år för år. Detta kan göras för att föräldrarna bättre skall kunna förbereda sig inför utvecklingssamtalet eftersom vi inte kan ta för givet att föräldrarna vet vilka de övergripande målen är, eller hur ens vet hur en målstyrd skola fungerar.

Efter att vi gjort vår intervjustudie känner vi att vi fått en hel del information som vi kan använda oss av i vårt arbete som lärare. Vi hade även i slutet av vår intervju en intervjufråga till lärarna där vi undrade om de hade några råd att ge oss. Lärarna tänkte efter och gav oss en hel del råd och idéer som vi kände var bra för oss i vår kommande profession.

Därför har vi utifrån vår resultatredovisning förstått att det är bra om föräldrarna redan innan utvecklingssamtalet får ett utskick med konkreta delmål. Vi har även förstått att det är bra om föräldrarna kan skriva ner någon övrig fråga på utskicket som barnet kan ta med sig till skolan

innan utvecklingssamtalet. Detta underlättar eftersom vi som lärare då får veta vad föräldrarna förväntar sig av utvecklingssamtalet. Föräldrarna hinner också tänka igenom vad de vill veta om skolan samt om sitt barns utveckling både kunskapsmässigt och socialt. På detta vis kan tiden istället användas till en dialog om elevens fortsatta utveckling istället för att användas till ett informationsmöte där läraren berättar om elevens resultat och vad han/hon ska kunna.

Det är inte bara bra för föräldrar att de är förberedda utan det är också en fördel ur lärarsynpunkt. Vi, som lärare, hinner förbereda oss och ta fram det material som behövs. Vi har också utifrån vår resultatredovisning förstått att det är en stor fördel att slippa sitta och läsa upp information om eleven till föräldrarna. Eftersom utvecklingssamtalet är enklare att anpassa om alla deltagare har samma information om elevens utveckling då ett utvecklingssamtal inte är ett samtal som har givna ramar. Samtalet måste kunna vara flexibelt för att alla delaktiga ska få en möjlighet att säga vad de tycker och tänker om den information som ligger till grund för samtalet. På så vis blir samtalet mer framåtsträvande och mindre fokuserat på vad som har gjorts eller inte gjorts. På detta sätt kan man diskutera vad som kan bli bättre. Det blir lättare att få till stånd ett givande samtal där alla samtalsdeltagarna kan bidra med var sin del. Givetvis är det också så att föräldrarna har mycket att bidra med i elevens utveckling och det vore synd om vi som lärare inte får ta del av detta.

Vi har också reflektera över hur stor betydelse placeringen av deltagarna på samtalet kan ha. De lärare vi intervjuade var alla måna om att eleven helst skulle sitta bredvid henne. Men en av lärarna menade att placeringen av eleven berodde på vilket kön han/hon har. Könet på eleven hade alltså enligt henne en stor betydelse i frågan om var eleven skulle sitta under utvecklingssamtalet. Detta anser vi är värt att prova i våra egna utvecklingssamtal då detta verkar vara en välgrundad och utprovad metod. Sedan har vi också frågan om rummets betydelse och detta är något vi anser kan bero på hur föräldrarnas skolgång har varit vi menar att om föräldrarna har en positiv bild av skolan sedan tidigare spelar det ingen roll om utvecklingssamtalet är på skolan men samtidigt får vi ta hänsyn till föräldrarnas åsikt om rummets betydelse. Vi menar alltså att det vore klokt att på formuläret som skickas till föräldrarna innan samtalet ge dem valmöjligheten att bestämma om de vill att utvecklingssamtalet ska ske på skolan eller på någon annan plats.

Vi har alltid sett det som en självklarhet att utvecklingssamtalet ska påbörjas med något positivt men det har vi efter våra intervjuer förstått att detta kanske inte är vana hos alla då lärarna påpekade att detta är ytterst viktigt. Därför uppstod tankegången hos oss att det kanske i vissa samtal kan vara svårt att börja positivt i alla lägen. Detta är något vi inte har fått någon erfarenhet om än och därför är det en aspekt på utvecklingssamtal som är viktigt för oss att tänka på i framtiden.

Samtalsmetodik är en annan viktig aspekt i utvecklingssamtalet. Det vill säga att ge alla parter i samtalet möjlighet att ge sina åsikter angående elevens situation men det gäller också för alla att lyssna för att förstå vad den som utvecklar sin tankegång angående eleven menar. Då det är lätt att missförstå varandra även om diskussionen handlar om eleven är det viktigt att sammanfatta vad som beslutats med ord som alla deltagande parter förstår. Detta underlättar i det fortsatta arbetet om att försöka puffa eleven framåt i sin utveckling.

Informationen som delges av föräldrarna under utvecklingssamtalet är också av stor betydelse då all information som fås om eleven är en del av hans/hennes läroprocess. Därför är detta något som måste dokumenteras men samtidigt har det en stor betydelse för vilka ordval som används. Vi kan alltså inte bara skriva ner vad vi fått reda på utan vi måste fortsätta att

reflektera över hur vi formulerar det som sagts oss då skolans handlingar följer eleven en lång tid.

Ovanstående kan också ha betydelse för hur föräldrarna anser att samarbetet mellan hem och skola fungerar. I våra intervjuer var ett par av lärarna osäkra på om utvecklingssamtalet var ett bra forum för föräldrasamverkan detta berodde enligt dem på föräldrarnas inställning till samtalet. En annan lärare menade att föräldrarna fokuserade på barnens och deras egna aktiviteter på fritiden och därför inte ansåg att utvecklingssamtalet var lika betydelsefullt i deras ögon som de aktiviteter som gjordes på fritiden. Detta är oroväckande tycker vi då utvecklingssamtalet är viktigt eftersom det är på dessa samtal som elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling diskuteras. Är föräldrar idag inte intresserade av hur deras barn utvecklas i skolan? Kan detta ha att göra med samhällets förändring till ett IT- samhälle där de flesta i samhället har tillgång till datorer. Detta är en aspekt som vi inte har tänkt på mycket tidigare men det kanske är åt det hållet som samhällets förändring kommer att styra skolan. Det vill säga att föräldrarna endast kommer att ha kontakt via skolans hemsida och e- post till läraren istället för att ha en personlig kontakt.

En annan aspekt på vårt resultat är att på de skolor vi intervjuat lärare fanns det inga eller väldigt få barn med invandrarbakgrund och därför anser vi att resultatet vi kommit fram till kanske skulle kunna se annorlunda ut med tanke på var utvecklingssamtalen tar plats. Även tidsåtgången på samtalen kan vara annorlunda då tolkar behöver vara med och översätta allt som sägs åt båda hållen. Här får absolut inte barnen träda in som tolkar då föräldrarna ska bibehålla sin roll och i ett annat perspektiv kan det ju vara så att barnet inte heller har den språkliga kompetensen som behövs. Då kan informationen som delges bli förvrängd och missuppfattningar kan ställa till svårigheter för alla deltagande parter. Då kanske inställningen om vårt syfte om lärare anser att utvecklingssamtalet är ett bra forum för föräldrasamverkan vore annorlunda eftersom de flesta tyckte det var bra men uppstår det språkliga problem kanske man som lärare inte har samma åsikt.

5.2 Konsekvenser av vårt resultat för läraryrket

Vi tror att vår undersökning om att lärare anser att utvecklingssamtalet kan främja föräldrasamverkan har stor relevans för vårt arbete i framtiden som lärare. Då vi endast varit med på utvecklingssamtal som föräldrar och studenter känner vi oss osäkra inför att själva hålla i ett utvecklingssamtal. Men utifrån de råd vi fått av de erfarna lärarna vi intervjuat känner vi att ingenting är omöjligt utan varje situation/samtal i sig är unikt. En av de lärare vi intervjuade sa att samtidigt som man får lägga ner mycket tid och kraft på utvecklingssamtalen, ger de så otroligt mycket tillbaka. Där det gäller att vara lyhörd och lyssna in vad de andra parterna i samtalet säger för att få en djupare förståelse vad de vill veta och hur en framåtsträvande utveckling av eleven kan bli så gynnsam som möjligt.

Vad vi har kommit fram till under arbetets gång är att det inte finns några givna mallar för hur ett utvecklingssamtal ska gå till. Antingen får man skapa sina egna rutiner, eller använda sig av någon kollegas väl beprövade metoder. Det vi menar är att utskicken eller åtminstone någon mall på dessa som kan göras före ett utvecklingssamtal kan finnas hos någon kollega. Självklart är det så att man får hjälp av sina kollegor om man ingår i ett arbetslag, och därigenom ta del av andras erfarenheter.

På skolan där lärare 4 arbetar har de lagt ner mycket tid och kraft på att få ett väl fungerande sätt att bedriva utvecklingssamtal på. Metoden de använder sig av bygger på något som kallas coachingmodellen. Enligt henne hjälper denna metod eleven att själv se vad han/hon kan göra för att nå målen. Hon fortsätter med att tala om att detta görs för att elevens fortsatta utveckling skulle gynnas så mycket som möjligt.

Det står i styrdokumentet att det skall vara fokus på elevens fortsatta utveckling, både kunskapsmässigt och socialt under ett utvecklingssamtal.

Föräldrarna har betydelse för elevens fortsatta utveckling. Som lärare måste man utgå från att alla föräldrar vill sitt barns bästa och att de vill vara delaktiga i viktiga beslut i vad som rör deras barn. Därför gäller det att använda sig av den samlade kompetens som finns kring barnet för att komma fram till ett bra resultat.

Vi hoppas att den skola vi kommer att arbeta i har tänkt till vad det gäller rutiner för utvecklingssamtal. Antagligen kommer det att ta några år innan man själv känner sig så säker att man kan säga att man själv har bra rutiner.

Vad vi har kommit fram till under vårt arbete är att det knappast finns en metod som fungerar vid alla tillfällen, utan att flexibilitet är ett måste.

5.3 Våra slutsatser

En slutsats är att de lärare vi intervjuat tycker att det går åt både mycket kraft och tid för att förbereda och genomföra utvecklingssamtal. Detta är kanske inte något som föräldrar uppfattar. Det kanske till och med känns ganska meningslöst att som förälder sitta och lyssna till läraren i en halvtimme. Många gånger är det ren information föräldrarna får ta del av såsom var någonstans eleven befinner sig samt vilka kunskapsmål eleven ska uppfylla. Målen som i de flesta fall ligger ute på skolans eller kommunens hemsida kan vara ottydliga och svåra att tolka. För att det skall bli lättare för föräldrar att tolka dessa mål måste de delas in i mer konkreta och kortsiktiga mål. Vi menar att det är viktigt att de föräldrar och elever som kommer till utvecklingssamtalen ska känna att de är jämbördiga deltagare och att de har förstått hur långt eleven har kommit i sin utveckling genom konkreta delmål.

Därför har vi också under arbetets gång kommit fram till den slutsatsen att det bästa är om alla parter är väl förberedda inför samtalet för att få till stånd ett så bra möte som möjligt. Det är vårt ansvar som lärare att se till att alla är så väl förberedda det bara går. Troligtvis är det så att det finns metoder som går att utveckla som gör att tiden som läggs på förberedelserna kan minskas. Vi har träffat en lärare som på sin skola har ett datasystem där de kontinuerligt lägger in var eleven befinner sig. Denna skola har också en hemsida där föräldrarna kan logga in sig och se de kortsiktiga målen, termin för termin. Här lägger läraren ut sådan information som föräldrarna kan gå in och ta del av såsom barnens läxor och aktiviteter. Detta tror vi är något som går att utveckla. Då nästan alla föräldrar har tillgång till datorer nu för tiden och det är ju ett kommunikationssätt som gör att det är enklare att nå föräldrarna även i dessa bråda tider.

Troligtvis är det ingen önskan från någons sida att inte behöva prata med varandra på vanligt vis, men vi tror ändå att det går att vidareutveckla kontakten mellan föräldrar och lärare via

datorer. På så vis kan man koncentrera sig på dialogen och elevens kunskapsutveckling i stället för att informera om detta på utvecklingssamtalet.

Som vi tidigare har påpekat i vårt arbete tror vi att det är viktigt att det finns tid för dialog under utvecklingssamtalet inte bara en informationsmonolog från lärarens sida eller från föräldrarnas sida.

En annan slutsats vi dragit är att det skiljer sig en del åt hur man ser på utvecklingssamtalet beroende på hur länge man har arbetat som lärare. Det var ett strategiskt urval från vår sida när vi valde att intervjua lärare med olika lång erfarenhet av läraryrket. Vi ville se om det skiljde sig åt beroende på om man hade lång erfarenhet eller inte. Vad vi kommit fram till är dels att lärarna med lång erfarenhet har ett lugn inför samtalet och inte känner sig speciellt stressade inför dem. De har också flera alternativa metoder, dels för hur man kan förbereda ett utvecklingssamtal, dels för hur man kan få till stånd ett bra samtal. De som inte hade arbetat så länge var mer låsta vid ett visst material. De var också mer fokuserade på barnets roll i utvecklingssamtalet än de som arbetat lite längre.

Vad vi förstått utav det samtal vi hade med den lärare som använde ett datasystem är att det troligtvis lönar sig att satsa både tid och pengar på att få ett system som fungerar. Hon sa att de lagt ner många fortbildningsdagar på att få ett system som både ska göra att alla kan hållas informerade men samtidigt kräva mindre arbetsinsats i längden.

Sammanfattningsvis utifrån de slutsatser vi dragit anser vi att styrdokumentens budskap är av övergripande abstrakt karaktär och därför kan det vara svårt för föräldrar att förstå vad styrdokumentens budskap innebär för deras barns kunskapsmässiga och sociala utveckling. Vi har dragit slutsatser om att det ligger ett oerhört arbete i förberedelser för att få till stånd ett bra jämbördigt samtal där dialogen mellan de deltagande parterna är central. Vi har även kommit fram till att det inte endast finns en given mall att utgå ifrån då alla elever och deras föräldrar är unika personligheter därför gäller det att vara flexibel och lyhörd för att få bra utvecklingssamtal som utvecklar eleven framåt i sin läroprocess.

Lärarna menar att det är viktigt att lyssna på föräldrarna. De vet ju saker om barnet, sådant som man inte kan se i skolan. Det är också meningsfullt, menar lärarna att få reda på hur det går med läxor. Det är viktigt att man samarbetar med föräldrarna. Hur lärarna svarar att de handhar informationen skiljer sig en del åt, men de var eniga om att informationen från föräldrarna är oerhörd viktig.

5.4 Fortsatt forskning

Då vi har tyckt att denna undersökning har varit relevant och intressant för vår nya profession skulle vi gärna ha velat fortsätta att utveckla ämnet genom att intervjua föräldrar och barn för att se hur de ser på utvecklingssamtal och för hur de anser att de skulle kunna utvecklas.

En annan tanke som har slagit oss under arbetets gång är att de skolor vi gjort våra intervjuer på nästan eller helt saknar elever med invandrarbakgrund. Vi tror att utslaget hade blivit ett annat på en skola där man har många elever med invandrarbakgrund, inte minst med tanke på språkliga svårigheter. Därför vore det intressant att göra en liknande undersökning på en skola där de flesta elever har invandrarbakgrund.

Referenslista

Litteratur:

Ahlberg, A. (2001). *Lärande och delaktighet*. Studentlitteratur: Lund

Andersson, I. (2004). *Lyssna på föräldrarna om mötet mellan hem och skola*. HLS förlag: Stockholm

Buckhöj- Lago, L. (2000). *Utvecklingssamtal – perspektiv och genomförande*. Ekelunds förlag: Solna

Dysthe, O. (red). (2003). *Dialog, samspel och lärande*. Studentlitteratur: Lund

Flising, L., Fredriksson, G. & Lund, K. (1996). *Föräldrakontakt – en bok om att skapa, behålla och utveckla ett gott samarbete*. Informationsförlaget: Stockholm

Granath, G. (2007). Närgångna samtal på skolans villkor. *Skolvärlden*, (1), 20-21

Grundskoleförordningen. (1994:1194). www.notisum.se. (2007-11-18)

Gårdare, S. & Stolpe, T. (1997). *IT, pedagogiken och skolan: en idébok*. Utbildningsradion: Stockholm

Hofvendahl, J. (2006) *Riskabla samtal – en analys av potentiella faror i skolans kvarts- och utvecklingssamtal*. (Arbetsliv i omvandling, 2006:1; Linköping studies in arts and science, 338; Studies in language and culture, 7). Stockholm: Arbetslivsinstitutet.

Johansson, B. & Svedner, P. O. (2001). *Examensarbetet i lärarutbildningen. Undersökningsmetoder och språklig utformning*. Kunskapsföretaget i Uppsala AB Läromedel och utbildning: Uppsala

Karlsson, A. (2006). *Kommunikation mellan hem och skola. – Vilka föräldrar tycker vad?* (D-uppsats inom Sociologi). Växjö universitet, Institutionen för Samhällvetenskap.

Kimber, B. (1993). *Att stå ut med busungar eller boken som lockar fram kraften hos de vuxna*. Ekelunds förlag: Solna

Nationalencyklopedin. www.ne.se. (2007-12-19)

Oldbring, G. (2001). *Möjligheternas möte? : en studie av utvecklingssamtalet i skolan*. Högskola: Malmö

Patel, R. & Davidsson, B. (2003). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur: Lund

Samarbete med föräldrar i förskola och skola. (2007). Myndigheten för skolutveckling: Stockholm

Skolverket. (1995). *En mötesplats för – elev – förälder – lärare.* Skolverket: Stockholm

Skolverket. (2001). *Möten för utveckling - om utvecklingssamtal.* Liber distribution: Stockholm

Skolverket. (2001). *Utvecklingssamtal och skriftlig information. Kommentarer.* www.skolverket.se (2007-11-20)

Skolverket. (2005). *Allmänna råd och kommentarer. Den individuella utvecklingsplanen.* www.skolverket.se. (2007-11-20)

Stukát, S. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap.* Studentlitteratur: Lund

Stöd i föräldraskapet: kartläggning av föräldrautbildningen. (1997). Fritze: Stockholm

Trost, J. (2005). *Kvalitativa intervjuer.* Studentlitteratur: Lund

Utbildningsdepartementet. (1994). *1994 års läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet (Lpo 94).*

Vetenskapsrådet. *Forskningsetiska principer inom humanistisk- samhällsvetenskaplig forskning.* www.vr.se. (2007-11-20)

Intervjuer:

Intervju 1, 2007-11-29

Intervju 2, 2007-12-03

Intervju 3, 2007-12-05

Intervju 4, 2007-12-05

Intervju 5, 2007-12-05

Intervju 6, 2007-12-05

Intervju 7, 2007-12-10

Intervju 8, 2007-12-10

Bilaga 1: Intervjufrågor

Vilka år arbetar du med?

Hur länge har du arbetat som lärare?

Vilken lärarutbildning har du?

Vad tycker du är syftet med utvecklingssamtalet?

Vilka förväntningar har du som lärare på utvecklingssamtalet?

Hur planerar/utformar du ditt utvecklingssamtal?

- Är eleven aktivt med och planerar?
- Utgår du från elevens IUP?
- Tänker du särskilt på att få föräldrarna delaktiga i samtalet, att deras kunskap och åsikter om eleven spelar roll?

Förberedelser inför samtalet elever/föräldrar?

Vilken roll har föräldrarna i samtalet?

- Vilka möjligheter till föräldrasamverkan finns det i ett utvecklingssamtal?
- (Hur tar det sig i uttryck?)

Borde föräldrarna vara mer delaktiga?

- Hur lyckas man med det? (varför? varför inte?)
- Har placeringen av deltagarna någon betydelse?
- Hur påbörjas mötet på ett bra sätt?
- Hur avslutar man mötet på ett bra sätt?

Hur lång tid använder du till dina utvecklingssamtal?

- Hur många åt gången?
- När tycker du det är lämpligt att ha utvecklingssamtal?

Hur görs föräldrar medvetna om skolans kursplaner och mål?

Anser du att utvecklingssamtalet är ett bra forum för föräldrasamverkan?

- Hur kan ett utvecklingssamtal utformas för att främja föräldrasamverkan?

Var ska samtalet äga rum? Vilken betydelse har detta för samtalet?

- Klassrum
- Grupprum
- Hemma hos eleven

Hur används informationen från föräldrarna i verksamheten?

Tycker du att det är något mer som man behöver tänka på för att få ett bra föräldrasamtal?